Pierre Daninos

MAREA TRĂNCĂNEALĂ

Marea trăncăneală

Nou tratat de idei preconcepute, nebunii burgheze și automatisme

Dacă André Siegfried nu mi-ar fi scris într-o zi în 1954:
- Ar trebui să ne dați o formă nouă a stereotipiilor
n-aș fi îndrăznit nicicând să scriu această carte. Voi fi, poate, considerat un îngâmfat care vrea să se facă, în secolul al XX-lea, executorul testamentar al lui Flaubert.
Se știe că visul lui Flaubert, mult timp "copt", niciodată realizat, cel puțin nu în totalitate, era să scrie o carte unde să poți găsi, în ordine alfabetică, toate subiectele posibile, tot ce trebuie să spui în societate pentru a fi o persoană "comme il faut", o carte scrisă în așa fel încât cititorul să nu știe dacă îți bați sau nu joc de el.
- Ar trebui, scria el într-o epistolă către Louise Colet, acum o sută de ani, ca în tot cuprinsul cărții să nu fie niciun cuvânt **tare**, odată ce ai citit cartea, să nu îndrăznești să-l mai pomenești, de teamă să nu pronunți vreo propoziție de acolo.
Mai ales prefața mă incită, scria el în aceeași zi. Voia să scrie o carte întreagă despre asta. Avusese asta în minte din fragedă tinerețe, perioadă în care înregistrase deja enormitățile din conversațiile celor mari.
Plecând de la aceleași izvoare, această carte are aceleași reguli. Primele sale pagini au luat naștere în copilărie, din toate ideile recepționate atunci. Căci, în cazul ideilor, ca și în cazul instinctelor, copilăria ne influențează (era să adaug „decisiv„, dar mă simt imun, cel puțin pentru un timp, la clișee). Este vârsta la care ne ia amețeala, contemplând cuvinte, când, fascinați de „iconoclast” sau ”intransigent”, demontăm silabele precum un mecanism de ceas, până când nu ne mai pot spune nimic... E vârsta la care începem să reflectăm asupra înțelesului ascuns al cuvintelor, acest veșmânt al gândirii, atât de adesea dedicat ”confecționării”.
După evocarea unei mese familiale, adevărat simpozion al clișeelor, am găsit de cuviință să împart lucrarea în mai multe secțiuni. Dacă mi s-a mai întâmplat uneori să mă mai îndepărtez de domeniul strict al șabloanelor, n-am făcut-o cu intenția de a scrie un dicționar umoristic. Anumite definiții ar putea să lase această impresie și am ezitat îndelung în a păstra câteva care erau cam îndoielnice. Dar dacă această carte stârnește râsul, aceasta este numai din cauza propriului nostru limbaj: dicționarul pe care-l veți găsi aici este cel pe care-l purtăm toți în noi, cel pe care îl auzim zi de zi, cel transmis ca un ritual de către mamele noastre, familiile noastre, profesorii noștri, oratorii noștri, snobii noștri, șefii noștri de întreprindere, jurnalele noastre și care, de la naștere până la moarte, cu cortegiul său de epitete și de locuri comune, ne însoțește în vâltoarea sa.

PRÂNZUL DE LA SAUMUR

Am crescut într-o pădurea deasă, de unde încercam uneori să scap. Imediat o mână, când fermă, când blândă, mă înhăța (cu î din i) pentru a mă pune la umbra marilor arbori familiali - principiile.
Geografia familială era făcută din clișee rituale, ca cel al Casei Pătrate din Nîmes sau al mumiei lui Ramses al II-lea în manualele de istorie. Erau, astfel: disprețul față de moarte al japonezilor, supremația oțelurilor suedeze, tenacitatea britanică, violența mării revenind în galop pe nisipurile de la Mont Saint-Michel, calitatea creioanelor cehe, furtunile bruște de pe lacul Leman[1] , picioarele mici ale spaniolelor, picioarele mari ale englezoaicelor, aroganța prusacilor, bogățiile fabuloase ale maharajahilor, puritatea aerului și cheltuielile adiționale ale elvețienilor, cuvântul

1 lac între Elveția și Franța

giuvaiergiilor din Anvers, favorurile speciale ale Gulf-Stream pentru Franța, atotputernicia francmasoneriei, finețea dantelelor din Maline, incredibilul curaj al poliției călare canadiene, fanatismul arabilor, puterea turcilor, curajul sârbilor.
Englezii îi urau pe irlandezi, americanii pe englezi, japonezii pe americani,
chinezii pe japonezi, rușii pe chinezi, nemții pe ruși, polonezii pe nemți, bulgarii pe polonezi, grecii pe bulgari, turcii pe greci, armenii pe turci, evreii pe armeni și nimeni nu-i iubea pe evrei, nici măcar evreii înșiși.

Grecii erau trișori, englezii, ipocriți, americanii, copii mari (mai puțin în bucătărie, unde deveneau sălbatici), germanii, irascibili și exagerat de politicoși, polonezii, bețivani, rușii, de nepătruns, chinezii, indescifrabili, argentinienii, petrecăreți, spaniolii, mândri, arabii, leneși, elvețienii, înceți, olandezii, greoi, italienii, schimbători, evreii - evrei.
În mijlocul acestei lumi dușmănoase și otrăvite era Franța, veșnica Franță, cu marii ei cetățeni de la panoul de onoare: Duguesclin, Bayard, Colbert, Pasteur, Clemenceau, Foch, Poincaré; Franța galantă, hexagonală, cavalerească; Franța, femeia exploatată, jefuită, ucisă; Franța însângerată, supărată, cu o robă albă ruptă, Franța, căreia bocancii unui ulan îi impuneau odiosul tratat de la Frankfurt, Franța, păcălită de Lloyd George, Franța, cu inima în palme pentru lume și lumea gata să o sfâșie.
Franța cu bretoni încăpățânați, cu corsicanii răzbunători, cu alsacienii ambițioși, cu marseiezii răutăcioși, cu bascii vicleni, cu normanzii zgârciți, cu lyonezii încuiați, cu snobii din Bordeaux, cu parizienii gură-cască și drăcușorii din Auvergne, cu politicienii putrezi până în măduva oaselor, cu prostituatele care sunt o rușine în străinătate, cu institutorii comuniști, cu avocații veroși, cu rechini finanțiști, cu funcționarii nepăsători, cu tinerii devotați, cu hoții de negustori, cu magistrații corupți, cu lucrătorii dușmănoși, cu patronii egoiști, cu fiscul cel nesătul, cu spitalele strigătoare la cer, cu pictorii boemi, cu doctorii șarlatani - Franța, a cărei nenorocire, în fond, venea de la faptul că, deja stoarsă de străini, era locuită de francezi.

Trebuia:
Să fii în regulă
Să te ferești de curent
Să fii bărbat
Să-ți știi departamentele
Să faci donații la Armata Salvării
Să faci loc doamnelor pe partea dinspre zid a trotuarului
Să fii așezat în sensul de mers
Să-ți iei bacul
Să-ți satisfaci stagiul militar
Să-ți verifici salariul
Să ai faliții tăi
Să-ți închizi obloanele de 1 Mai
Să ai un petic de pământ
Să te însori cu cineva din clasa ta socială
Să știi să înoți
Să votezi
Să n-ai încredere în țigani
Să ai ”Legiunea de onoare”
Să ai mereu ceva aur
Să mergi la slujba religioasă

Să respecți drapelul
Să ai grijă de ficat

Nu trebuia:
Să arăți cu degetul
Să iei bilet la ultimul vagon
Să telefonezi în timpul furtunii
Să fii sau să te căsătorești cu un protestant
Să înghiți fumul
Să ai încredere în Mediterana
Să abuzezi de bunătăți
Să te abții într-un consiliu de război
Să faci baie la mai puțin de două ore după masă[1]
Să nu te ai bine cu portăreasa
Să cheltuiești peste posibilități
Să fumezi pe stomacul gol (sau pe stradă, în compania unei doamne)
Să te urci în ultimul vagon
Proust era complicat, Gide, erotic, Colette, libidinoasă, Cocteau, farsor, Mauriac, nesănătos la cap.
În general, autorii buni muriseră de mult. Nu mai era un Anatole France, un Flaubert, un Maupassant, o George Sand. Chiar Theuriet, degeaba protestați, era, totuși, francez. Nu mai era nimeni. Nici bărbați, nici femei. Nici măcar demimondene. Liane de Pougy, Cléo de Mérode, frumoasa Otéro. Cu ce orgoliu amestecat cu regrete îmi aruncau aceste nume?
- Astea, cel puțin, erau femei, femei adevărate!
Și mătușa Numaisunt adăuga imediat, clătinând din cap:
- Nu mai sunt curtezane!
Deci, niciodată nu aveam să le cunosc pe aceste hetaire cu nume merovingiene, aceste Mata Hari ale dragostei acoperite cu aur și bijuterii și despre care cei din familie vorbeau cu atâtea amănunte, încât nu mă îndoiam nicio clipă că le cunoscuseră îndeaproape.
Impresiei descurajatoare că mă născusem într-un secol neînsemnat, în care femeile erau niște lopățele de copt pâinea nefinisate i se adăuga aceea că nu eram mai răsfățat nici ca domn. Mătușa Numaisunt avea o admirație teribilă pentru eroii tip Boni de Castellane care dădeau mari petreceri în grădini suspendate și își arătau respectul față de o doamnă oferindu-i un apartament pe Champs-Élysées! [2]
- Ăsta, da bărbat!
- Un domn!
- Un gentelman!
- Nu mai sunt bărbați ca ăsta!
Și mi se spuneau aceste lucruri atât de des, cu o privire plină de milă, când vorbeam de tragedii:
- Ah! Dacă ai fi văzut asta cu Monnet-Sully! Ăsta, da actor... actor adevărat.
Încât când mergeam să văd Oedip, o făceam fără nicio tragere de inimă.
Nici măcar marii criminali de pe timpul lor nu mai existau, criminalii care le trezeau o admirație amestecată cu groază. Nu mai erau alții ca Landru...

1 patru ore, dacă ai mâncat carne de porc

2 Aveam să aflu, mai târziu, că doamna era cea care plătise

Poate mi-ar fi trebuit un suflet mai bine călit ca să nu mă simt frustrat. Dar când crești într-o lume în care, în fiecare zi, cei mari îți repetă:
Nu mai sunt guverne
Nu mai sunt artiști
Nu mai sunt oameni cinstiți
Nu mai sunt servitori
Nu mai e simț civic
Nu mai sunt oameni de stat
Nu mai sunt saltele bune
Nu mai sunt actori de tragedie
Nu mai este pâine bună, adevărată
Nu mai sunt saloane
Nu mai sunt anotimpuri
Nu mai e armată
Nu mai e societate
Nu mai sunt profesori
Nu mai sunt oratori
Nu mai sunt legătorii bune
Nu mai sunt monezi sigure
Nu mai e nicio măsură
Nu mai sunt diplomați
Nu mai sunt aristocrați
Nu mai e nimic nicăieri
ești obligat să vezi că nu-ți mai rămâne mare lucru.
Nici măcar omletele, din moment ce, dacă venea vorba despre Mont-Saint-Michel, cineva spunea, întotdeauna:
- Omletele lor nu mai sunt ce au fost!

***

Pe atunci, dacă nu mai rămânea mare lucru, nici multe lucruri de azi nu existau, ca de pildă magnetofonul. Dar conversația de la prânzul de duminică, mereu cu același meniu (pateuri cu carne, friptură de berbec, prăjitură cu cremă) îmi rămâne întipărită în memorie și ajunge să-mi evoce Saumurul, ca în minte să-mi răsune vocile unchilor mei, ale mătușilor, ca înregistrate pe o bandă de maximă fidelitate. N-am decât să pun deasupra lui safirul memoriei pentru a vedea transcrisă conversația pe această foaie, așa cum mi-a rămas întipărită, refugiată într-un cotlon al memoriei - fără acele ”zise el”, ”remarcă el” sau ”exclamă ea” pe care pana povestitorului le agață ca pe mușteleе nefolositoare pe o viață care trece fără probleme.
La ce bun? Chiar și fără să-i fi cunoscut, veți recunoaște personajele.
Mai întâi, plângăcioasele:
Doamna Scândură, a cărei filosofie a repetiției o determina să utilizeze de două ori același cuvânt, în aceeași văicăreală: ”Bărbații, tot bărbați”
Domnișoara Terță, pentru care scurtul ”În sfârșit!” urmat sau nu de ”Mai vedem noi!”, mai degrabă oftate decât pronunțate, țineau loc de raționament și de comentariu.
Mătușile, întotdeauna cu capsa pusă (așa cred că sunt toate mătușile), poate pentru că nu le așezaseră în cap de masă duminica trecută sau pentru că nu le invitaseră? Uitaseră să le felicite de ziua lor sau să le scrie de Anul Nou? Mătușa Louise, întotdeauna bănuitoare, avea mereu un aer jignit.
Mai era, pe jumătate plângăreț, pe jumătate gânditor, un vecin blând, domnul Încetinel, care se mulțumea să reia ultimul cuvânt spus, adăugând un ”Ah!„: ”Ah! Romantismul!”

Și un supraviețuitor de la Sevastopol care repeta fraze întregi.
Mai erau o doamnă, care nu făcea decât să lanseze un ”Ţţţţţ...” încărcat de sens, un bătrân de vreo șaizeci de ani care nu deschidea gura decât ca să spună ”Asta...”. Și un domn Eceva căruia aceste două cuvinte păreau să-i dea soluția la toate problemele.
Îl mai aveau pe Edgar Căpătuitul, unul dintre acei Edgar fără ”d”, atât de sensibil la respectul pe care unii îl arătau, dar alții nu. El vorbea aproape numai cu cuvintele tatălui său, care păreau să-și fi pus pentru totdeauna amprenta asupra lui. Din ale sale ”cum spunea mereu tata”, eu înțelegeam că urma ceva impresionant, dar aceste „cum zicea mereu tata” și care-l marcaseră atât de puternic erau ceva de genul ”Dacă vrei, poți” sau ”Nu există meserie umilitoare„.
Mai era și Gustave Zgărdiță, industriașul care se anunța, în general, prin scurte apariții prevestitoare de dezastre. De douăzeci de ani, el ducea o viață dublă, uneori, chiar triplă. N-am înțeles decât mult mai târziu de ce ridicase catastrofa la rang de cult. Atelierele sale, destinate fabricării țevilor de toate felurile, lucrau la mica înțelegere pe socoteala marilor firme metalurgice. Când, spre seară, mă duceam să mă joc cu copiii lui Zgărdiță, mi se întâmpla să fiu martor la întoarcerea lui Gustave. Nevastă-sa, care trebuie să fi avut dintotdeauna acel obicei, îi punea mereu aceleași întrebări:
- Ai probleme?
- Da.
- Mari?
- Da.
- Bani?
- NU.
- Te simți bine?
- Mort de oboseală, dar bine.
- Pot să te ajut cu ceva?
- A, ce bine ar fi! Dacă ai vrea să mă înlocuiești în seara aceasta...
- În seara asta!
- Chiar în seara asta! Și să explici timp de două ore unei adunături de tâmpiți cum poți să bagi 6/24 în tubulatura de 16, menținând prețul materialului și mărind ritmul producției, te las în locul meu!
Neștiutoare în ale problemelor cu 6/24 și cu tubulaturile, Solange tăcea. Se simțea depășită de această conferință nocturnă, care avea ca loc de desfășurare un mic apartament din strada Sigismund.
Când preocuparea pentru fabrică nu-i mai oferea un alibi valabil, mai ales când Gustave voia să lipsească mai mult, făcea apel la calamitățile internaționale: tsunami la Valparaiso, deraiere pe ruta Paris-Basel, cutremur în Maroc, tot ce putea fi mai rău pentru el era bun. În acele seri se întorcea mai afectat de catastrofe ca niciodată:
- Te îngrijorează ceva?
- Pe mine? NU! Dar ai auzit de taifunul din Japonia? 3000 de morți!
- Bine că nu a fost aici!
- Cum poți să spui asta? Se vede bine că tu nu vezi mai departe de vârful nasului!
- Dar ai zis ”în Japonia”...
- Și? Cine o să le dea țevi noi? Îți dai seama că noi livrăm 300 000 de țevi de 54 pe lună la Kyoto? Asta nu-ți spune nimic, nu?
- Atunci ....

- Atunci, va trebui să schimbăm diametrul, e foarte simplu, să reorganizăm linia tehnologică, să căutăm noi piețe... Pe scurt, suntem în mare încurcătură! Și eu care plănuisem să merg în La Baule cu tine, săptămâna viitoare...
- O, Gustave, nu mai vii în La Baule?
- Femeile! Au murit 3 000 de oameni în Japonia și ele vorbesc de La Baule! A, nu, asta nu, clar! Dacă nu erai nevastă-mea, aș fi putut cred că îți bați joc de mine! Nu, dar ... tu vorbești serios? În sfârșit, din La Baule iau mâine trenul spre Montbéliard!
- Spre Montbéliard?
- Perfect, Montbéliard. Ca să fac o înțelegere cu Chavez. Și te rog să mă crezi că nu sar în sus de bucurie de asta. Of, Doamne! Bine mai spun că porcăria asta de meserie nu-ți lasă nicio clipă pentru tine! În sfârșit, voi veți putea să plecați, să vă prăjiți la soare...
Faptul că un taifun din Japonia putea să-l arunce pe soțul ei la Montbéliard era un motiv suficient pentru ca Solange să fie uluită. Dar, ca o provincială supusă ce era, nu se simțea îndreptățită să mai discute. Ea se considera chiar fericită că nu se întâmplase pe dos: dacă un taifun l-ar fi proiectat pe Gustave de la Montbéliard la Tokio? Montbéliard o liniștea...
Iată, pentru figuranți, pentru cor, moderato-ul cantabile insuficient pentru a crea o conversație, dar fără de care ea nu ar mai avea același ecou.
Tenorii, campionii, cei care conduceau orchestra, erau trei bărbați: d-l Canassier, moș Muzard și unchiul Jérôme.
Lumea unchiului Jérôme era o imensă menajerie în care fiecare țară își avea reprezentantul ei: cocoșul galic, vulturul german, ursul rusesc. El însuși făcea apel în asemenea măsură la dictoanele zoologice (Fiecare pasăre pe limba ei piere), încât nu vorbea niciodată fără ca un animal să-i iasă din gură. În primii ani de căsnicie, nevastă-sa nu-l prea băgase în seamă, dar douăzeci de ani de zoo conjugal o obișnuiseră și cum deschidea soțul ei gura, pândea ieșirea animalului. Într-o duminică, fiindcă unchiul Jérôme se întrecuse pe sine, ea izbucni, îl numi pișicher, îl întrebă dacă nu putea să vorbească și el ca toată lumea.
- Bine, bine... Pot foarte bine să nu mai spun nimic ! O să tac ca un peș... Of! Fir-ar să fie!
Unchiul Jérôme, care avusese norocul, dacă nu de a fi luptat la Verdun, cel puțin de a fi scăpat de acolo, era singurul din familie care fusese decorat și aproape că era înconjurat ca de un nimb de strălucirea medaliei militare. Se știa că nimeni nu-l putea ”lua” dacă o avea. Pe de altă parte, el considera reformarea ca pe o boală rușinoasă, semnul evident al tarelor ereditare. Nu-i mai saluta pe cei din familia Lenthisque pentru că cei doi fii ai lor fuseseră reformați. Mult timp după 1918, el avea plăcerea defilărilor. Cum cele din Saumur nu-i mai ajungeau, aranja să ”urce” la Paris de 14 iulie sau de 11 noiembrie. Uneori mă lua cu el (la clasa a treia, pentru că era foarte zgârcit: avea, pentru a-și expedia corespondența, un sistem de a refolosi plicurile vechi care mă fascina!). Două sau trei experiențe au fost suficiente ca să descopăr ce-l interesa la aceste defilări: nu manifestarea în sine, ci persoana care nu se descoperea când trecea drapelul. Toată lumea se descoperă în fața steagului, firește, dar e evident că, de 14 iulie sau 11 noiembrie, la Paris sau la Saumur, în mulțimea care-i privește trecând - iată-i! - pe elevii de la Saint-Cyr sau Cadre-Noir, se găsește câte un om, friguros sau zăpăcit sau încăpățânat care rămâne cu șapca pe cap. Și un altul care-l apostrofează:
- Domnule, în fața steagului te descoperi!
Evident, acesta din urmă este unchiul Jérôme. El sau reîncarnarea sa, fiindcă el a murit, dar specia a supraviețuit.

Mai degrabă scund, înfășurat într-un costum de alpaca, negru, iarna, îmbrăcat uneori cu o pelerină vosgiană din stofă bleumarin, în care erau înfipte decorațiile, nu impunea nici prin aspect, nici prin înălțime. Zilele de paradă erau zilele în care își lua revanșa. Cum îl vedea pe nerușinat, pe metecul care nu se descoperea, își croia drum prin mulțime.
- Stați așa, e aici cineva care nu pierde nimic așteptând! O să vezi, dragul meu, ce înseamnă să nu saluți drapelul...
Și după ce spunea obișnuitele: ”Ei! Ce așteptați pentru a vă descoperi?!, cu o săritură scurtă și surprinzătoare, pac-pac, își pălmuia dușmanul. L-am văzut pocnind astfel niște uriași. Își lua curajul nu numai din medalia militară afișată în acele zile pe piept, ci și din siguranța că va fi sprijinit de mulțime în cazul, de altfel, puțin probabil, că un individ ar fi riscat să riposteze. Fără a mai vorbi de cei împrăștiați care, înlemniți, rămâneau astfel suficient timp pentru ca unchiul Jérôme să le zboare pălăria cu o nouă lovitură cu dosul palmei. Se mai întâmpla ca vreunul mai solid, văzându-l pe avortonul agresor, să vrea să răspundă. Dar imediat bruta era paralizată de o sută de brațe răzbunătoare, bătută, trântită la pământ, până ce unchiul Jérôme oprea măcelul cu un semn al mâinii:
- Ajunge, ajunge! ... Nu trebuie să lovești un om doborât la pământ... Să sperăm, însă, că asta-i va fi de învățătură de minte!
Atunci, părăsind cu regret teatrul de război, mă trăgea după el în mulțime. Când, încă agitat, se întorcea acasă, striga:
- L-am învățat minte pe unul azi! Și, făcându-mă părtaș la triumful său:
- I-am tras o săpunească strașnică, nu, Jean-Pierre?

***

Și unchiul Jérôme e undeva, departe. În anii '30, duse de valul crizei americane, economiile sale se evaporaseră. A vrut să opună ghinionului inima sa bună. Dar, din nefericire, aceasta nu mai era atât de bună. În momentul în care comoara sa era pe cale să se refacă, unchiul muri. În dimineața morții, își chemă fiul:
- Ascultă, Albert, pentru cele patru scânduri ale mele, mi-ar plăcea să te duci tu personal la moș Bonafle. Ar jumuli-o pe maică-ta ca pe o ....
Nimeni n-a știut vreodată denumirea acestei ultime păsări: zbură odată cu ultimul suspin al unchiului Jérôme. Dar pe mormântul său, sub sticlă, lângă medaliile militare, e un cocoș din perle roșii, albe și albastre.

***

Conversația de duminică mergea de la particular - adică vreun om din cartier zărit pe fereastră - la general sau de la general al particular, fără o ordine anume.
Acul e lăsat, discul începe să se învârtească. E o duminică de noiembrie, încă frumoasă, destul de caldă. A ridicat perdelele de tul pentru a vedea un cuplu pe strada Dacier. Familia Pacton. Magazinul lor nou s-a mărit. Se zvonește că vor să facă puțină concurență celor de la Dames de France. Nebunie! Doamna Pacton poartă pentru prima dată o haină de astrahan opulentă. Momeală pentru cârligul mereu azvârlit al ”pescuitorilor” de duminică, pentru care lumea este împărțită în naivi care nu știu că sunt fericiți și înfumurați care se îndreaptă către catastrofă.
- Ia te uită cum e ăsta îmbrăcat!
- Cu o blană! De ce oare?
- Pe timpul ăsta!
- E aproape vară și la el e iarnă!
- Când de Crăciun zboară muștele, de Paști vezi numai gheață.

- Nu mai sunt ierni adevărate...
- Cu atât mai mult, dacă ar vedea maică-sa asta ...
- Îi e mai bine unde e, sărmana!
- În fine...
- O Villegente! Și primea în fiecare a doua marți a lunii! Ce salon!
- Nu mai sunt saloane...
- Toate astea s-au dus.
- Mă întreb unde și-o fi găsit pălăria!
- Ah! Își pregătește o bătrânețe frumoasă!
- Ea conduce barca...
- Ea o împinge!
- Și el o urmează.
- E un neputincios.
- Face din el ce vrea.
- Să nu uităm că a fost reformat.
- Asta nu l-a oprit să aibă copii.
- Trebuie atât de puțin...
- Jérôme!
- Asta...
- Nu i-a adus niciun sfanț zestre, dar îl jumulește...
- Uitați-vă ce mănuși!
- Ț,ț,ț,ț,ț,ț
- Cum zicea tata: tot ce-i nou e frumos.
- Broasca vrea să fie cât vaca de mare!
- Femeile vor fi mereu femei!
- Quo non ascendam ...
- Zi, mai degrabă: când te-ntinzi mai mult decât ți-e plapuma...
- Jérôme!
- N-am zis nimic; nu vreau să-l înfricoșez pe porumbel, nu-i așa, iepuraș drăgălaș?
(Tăcere. A mea. Sunt porumbel sau iepure?! Domnișoara Terță îmi salvează pielea, în sfârșit)
- În sfârșit... Are timp!
- Până atunci, nu uita să nu pui niciodată căruța înaintea boilor.
- Toate aceste creaturi, Dumnezeu știe unde va duce asta!
- Și de ce, vă întreb?
- Pentru a-i face în necaz vecinului.
- Ea își pune pene de păun.
- Ca să atragă toate privirile.
- Dacă bărbații ar gândi mai mult...
- Nu mai există simț al măsurii.
- O să-și plece și el capul, ca toată lumea...
- Mai bine să se plece din șale, mai întâi...
- N-o să-i cadă mereu totul din cer!
- E foarte aproape ziua când îl va paște falimentul...
- Asta...
- Ț,ț,ț,ț...
- După zile senine...
- Să mai zici că are o afacere fără probleme... Mereu același lucru...
- Ambiția...
- Femeile...

- Duc genul ăsta de bărbați de nas!
- Dacă oamenii ar putea să se mulțumească numai cu ce au...
- Dar nu, e mereu același lucru: politica, de exemplu...
- Oh! Eu, politica, știți...
- Nu-i frumos...
- Asta...
- Na-ți-o ție, dă-o mie!
- Săraca Franță!
- A luat la bobârnace!
- Din toate părțile...
- E la mila unei adunături de nemernici...
- De neserioși...
- Care nu se gândesc decât cum să se îngrașe...
- Care o jumulesc ca pe o gâscă!
- Și pe care-i doare în cot de noi!
- Cu excepția alegerilor...
- După, nu te-am văzut, nu te cunosc, te dau de colo până colo.
- Țțțțț...
- E prea lesne.
- Prea lesne.
- Țara poate să crape...
- Așa...
- Îi doare-n paișpe!
- Ne-ar trebui un om politic...
- Un Clémenceau...
- Nu mai avem azi pe nimeni ca el.
- Țara e putredă.
- Vrei să spui, regimul e putred.
- Da, regimul, fiindcă țara a rămas sănătoasă.
- Fondul e bun.
- Politicienii ne mănâncă.
- Ca viermii fructul.
- Ar trebui să dăm trei sferturi jos!
- Interesul personal e deasupra oricărui lucru.
- Își bat joc fără rușine de interesele țării!
- Țara are capul tare!
- Toți ăștia cu leafă fixă!
- Toți întreținuții!
- Și te mai miri că după asta francul o ia razna!
- Nimic nu-i mai prețios ca aurul!
- Ah! Aurul!
- Asta da monedă!
- Asta!
- Un cent, degeaba ziceți, era un cent.
- Când mă gândesc că eu, eu, luam masa la ”Gallopin” cu 75 de centime!
- 75 de centime!
- Țțțț...
- Și mâncam bine!
- Aproape că am uitat!
- Ăsta mic nu va vedea niciodată asta!

- În fine...
- Să profite de ceea ce are, trece atât de repede!
- Uite, bufetul ăsta, știi cu cât l-am luat?
(Din nou liniște. Încerc să văd ce trece atât de repede și eu nu profit. Mă uit și la bufetul din nuc, cu multe ornamente. De unde să știu? Toate privirile se ațintesc asupra mea, de unde să știe prețul, săracul îngeraș?)
- Treizeci și șapte de franci!
- La ”Majorelle„?
- Aiurea! La un mic magazin de mobilă din strada Fardeau!
- Astăzi...
- Nu se mai face astfel de mobilă!
- Oamenii nu mai apreciază lucrul bine făcut.
- Nu mai apreciază nimic!
- De exemplu, catedralele...
- Aiureli!
- Azi nu se mai fac catedrale!
- Și nici dulapuri bune, zdravene!
- Era la belle époque!
- Și ne mai plângeam...
- Se mai găseau persoane amabile.
- În vreme ce astăzi...
- Nu mai e nimeni!
- Așa că nu poți fi niciodată mulțumit!
- Pe atunci li se dădea o după-amiază pe lună, chiar mai puțin!
- Acum cer liber în fiecare duminică!
- Amintește-ți, Mélanie... O mansardă, la etajul șase, fără apă. Se căra cu o stacană... N-ar fi dat-o pentru nimic în lume... Și tot așa, timp de treizeci și șase de ani...
- Erau alte timpuri...
- Treizeci și șase de ani!
- S-a terminat cu asta!
- Azi le trebuie apă curentă!
- Și mai ce?
- În fine...
- În curând, o să-i servim noi pe ei!
- Nu se gândesc decât cum să muncească mai puțin!
- Și să iasă... Să meargă la baluri. Sau să citească aiureli.
- Se otrăvesc cu ziare...
- ”Le Temps”...
- Și altele...
- Au pierdut plăcerea de a scrie.
- Oamenii nu mai sunt interesați decât de faptul divers.
- Altădată, erau mari polemiști, ca Rochefort!
- Mari critici, precum Paul Souday!
- Toate astea s-au dus!
- Micuțul, nu va mai avea parte de asta!
- În fine ...
- Ce-o să se facă el acum?
- Ei, Jean-Pierre, ce-o să faci?
- Pe o vreme așa de frumoasă, sper c-o să faci o frumoasă plimbare...

- Ah, dacă aș mai avea vârsta lui…
- S-ar duce să se închidă într-un cinematograf!
- Ah, cinematograful..
- Să stați înghesuiți ca sardelele!
- Nu mai sunt copiii de altădată…
- Tinerețea e tinerețe.
- Măcar i-a citit pe clasici?
- Cinna, Cidul, Oedip…
(Aș fi pariat pe inelul meu că venise ora leului)
- Ar fi trebuit să vadă astea cu Mounet-Sully.
- Ce voce!
- Ce actor!
- Un leu!
- Ce bărbat!
- Nu vor mai fi alții ca el…
- În sfârșit…
- E vârsta de aur…
- Nu știe ce fericit este…
- Vino aici să te aranjez… ești aiurea ca un as de pică … Și i-am luat vesta asta acum două luni.. la uitați-vă la el!
- Nu mai sunt țesături de calitate…
- Când mă gândesc la materialele de dinainte de război…
- Se fac la Roubais…
- Și Anglia ni le revinde…
- Cine ni le vinde?
- Ț,ț,ț,ț,ț,ț,ț,ț…
- Vom fi mereu proști ca oaia!
- Ca și rochiile noastre…
- Sunt imitate…
- Și pălăriile…
- Chiar și vinul bun … cele mai bune vinuri ale noastre…
- Sunt exportate!
- Noi găsim primii soluții la toate.
- Și străinii profită!
- Cum zicea tata: nimeni nu e profet în țara lui.
- Vedeți că în domeniul textilelor sunt mulți evrei…
- Ăștia….
- Vicleni ca vulpile…
- Îi dai afară pe ușă și intră pe fereastră!
- Ei, mai sunt și oameni de treabă, haideți…
- Puțini.
- Ah! Am niște prieteni evrei minunați!
- Nu vor fi asimilați niciodată.
- Când ești evreu, ești evreu.
- Asta…
- Afacerile pe primul loc.
- Au asta în sânge.
- Până atunci, le-au cam tras-o nemții!
- Ah, friții!
- Ăia!

- Își schimbă repede părul!
- Turtiți ca o piuneză când iau bătaie, țanțoși ca păunii când învinq…
- Nu contează, sunt muncitori.
- Asta, n-ai ce zice, așa e, sunt muncitori!
- Stup!
- Iubesc ordinea și disciplina…
- Schlag-ul!
- Nu respectă decât puterea.
- Frederic al II-lea, bătaia…
- Germania va fi mereu Germania.
- Pas de gâscă!
- Căști ascuțite!
- Șoimii prusaci.
- Ah, Prusia!
- Din partea mea, n-au decât să se înece…
- Și ei, și rușii…
- Ăia!
- Dumnezeu mi-e martor că tata-mi spunea mereu: "Amintește-ți întotdeauna de puterea rușilor."
- Nu se știe niciodată ce au în cap.
- Nu gândesc ca noi.
- Să nu uităm că vin din Asia…
- Attila…
- Nimic nou…
- Au fost mereu barbari…
- Cu atât mai periculoși cu cât se cred mai civilizați.
- Cnutul.
- E un erou țarul.
- Țarul roșu.
- Mai ceva ca oricare altul…
- Kremlinul rămâne Kremlin.
- Asta..
- Fără a mai vorbi de Europa centrală: cehii, polonezii, bulgarii, croații…
- Ăștia…
- Nu ne-au adus decât necazuri…
- Sarajevo!
- Eram cu tatăl tău la Saint-Quai, pe plajă, când au pus steag negru la semafoare.
- Mobilizare generală!
- Ce zi!
- Războiul e război…
- Viviani...
- Ăla!
- Un socialist!
- Am plecat a doua zi….
- M-am întors la Lunéville.
- Pantalonul roșu.
- Trăgeau în noi ca în ținte.
- Am învins, totuși…
- Fiindcă pe atunci știau bărbații să lupte.
- Joffre, Foch, Gallieni, ăștia da comandanți!

- Cum nu se mai află!
- Și Clemenceau!
- Tigrul!
- Ăsta da, om!

(Unul dintre animalele favorite ale unchiului Jérôme. Îmi plăcea numele lui: anunța un ocol al pământului)

- În sfârșit!
- Austro-Ungaria e departe.
- Nu că spun eu, dar popoarele astea din Europa centrală sunt toate de aceeași teapă!
- Niște brute!
- Nu fac altceva decât să se caute de păduchi în cap!
- Pleava Europei!
- Ca și Balcanii!
- Ăia!
- Nu știi ce vor…
- Țăranii de pe Dunăre…
- N-o să avem niciodată liniște cu ei!
- Și chiar dacă am avea, mai rămân chinezii!
- Ț,,,,,,,,,…
- Ăia!
- Tata mereu zicea: atenție la pericolul galben!
- Ah! Pericolul galben…
- Aha!
- Cuiburi de rândunele…

(Asta este. Trecerea est inevitabilă: prin rața cu portocale și orezul de Canton, iată-ne ajunși la cușcuș. Pericolul galben din tinerețea mea rămâne esențial alimentar: când nu aveam poftă de mâncare, mi se spunea mereu pentru a mă face să înghit tot: "Gândește-te la copiii chinezi care mor de foame". Atunci mi se strângea inima - dar și stomacul - și nu mai puteam înghiți nimic)

- Aripioare de rechin…
- Mandarinii…
- Gheișele…
- Astea sunt în Japonia!
- Japonia,China, totuna!
- Își strâng picioarele în benzi de pânză…
- Își despică burta pentru un da sau un nu!
- Nu contează, China e mare.
- Șase sute de milioane!
- Să mai știi ce au și ei în tărtăcuță.
- Ăștia…
- În ziua în care se vor organiza…
- Se vor scurge în Europa!
- Sărmana Franță!
- În sfârșit…
- O vor termina dintr-o înghițitură!
- Nici nu vreau să mă gândesc!

- N-am ajuns încă acolo…
- Încă!
- Până atunci, cine-i ajută pe friți să se pună pe picioare? Americanii!
- Ah! Ăștia!
- Numai dacă au de câștigat ceva dolari!
- Totuși, au venit în `17, haideți…
- Fiindcă era în interesul lor!
- Interesul poartă fesul!
- Până atunci, noi o să suportăm costul operațiunii.
- Haideți, Franța va plăti!
- În sfârșit…
- E corect, numai să nu ne târască în boxa acuzaților, să nu ne pună națiunile la stâlpul infamiei.
- Societatea Națiunilor!
- Fâsssss!
- Vorbe, mereu vorbe!
- Utopii!
- Prostii!
- Să le dai naibii!
- Streseman[1] și Briand[2]…
- Lupul și mielul…
- Suntem mereu gata să dăm bani!
- Și să mai zici că le-ar fi așa de ușor să se înțeleagă!
- Ah! Să se înțeleagă!
- Fâs!
- Dacă ar vrea!
- Cu bunăvoință…
- … și bun simț…
- Totuși, nu asta ne lipsea…
- Dacă toți ar fi ca noi…
- Numai că…
- Pe ăștia nu-i privește…
- Este legea junglei.
- Omul pentru om este lup.
- Nu e nimic de făcut.
- În sfârșit…
- Oamenii vor fi mereu oameni.
- Ia te uită, se întoarce familia Pacton!
- N-au stat mult timp la aer…
- Poate că blana ei de astrahan nu-i ține chiar așa de cald…
- I-ar trebui o șinșila…
- Șinșila?
- Dumnezeu știe unde au fost…
- Să se dea mari pe cheiul Mayaud…
- A înghițit gălușca!
- În locul lui, n-aș fi stat pe gânduri, aș fi luat tarul de coarne și …

1 Streseman, Gustav - om politic german, semnatar al pactului Briand-Kellog

2 Briand, Aristide - om politic francez, semnatar al acordului de la Locarno, membru fondator al Societății Națiunilor

- N-ar fi fost în stare, sărmanul…
- Adevărat… Mai degrabă, el are coarne…
- Jérôme!
- Totuși, nu e din cauză că nu ar fi primit o bună educație.
- Familia lui ar fi dat orice…
- Și recunoștință din parte-i…
- Tinerii sunt de un egoism…
- Nu se gândesc decât la plăcerea lor!
- Pe vremea mea…
- Exista atașamentul față de familie.
- Și trăiau la fel de bine!
- La fel de bine? Vrei să zici, un pic mai bine.
- Asta…
- Învățai să lupți…
- Nu-ți mai era teamă c-o să mănânci carne de vacă nebună!
- Nu se mai gândesc decât la propria bunăstare…
- Farniente…
- Scurtă și bună!
- Așteptați, o să-i arate ea lui….
- O să primească numai ce merită!
- Cine seamănă vânt…
- Ț,ț,ț,ț…
- Tata zicea mereu: e mai bine să-ți cultivi grădina ta…
- În sfârșit…

(Liniște. A sunat cineva la ușă. E Gustave Zgărdiță. Grăbit, plictisit, bineînțeles. Își trece mâna pe față)

- Ați văzut ce cutremur în Peru? Două mii de morți!
- Ț,ț,ț,ț,ț…
- Totuși, la noi ești mai liniștit…
- De acord, dar până atunci, ce gălăgie!
- Chavez face gălăgie…
- Un pic…
- Și?
- Și asta e, trebuie să merg acolo!
- În Peru?
- Nu, la Saint-Étienne. Ce plictiseală!
- Fiecare își vede de ale sale și totul va merge strună.
- Am venit numai ca să-mi iau la revedere în trecere. Solange, mă întorc la fabrică. Trec să-mi iau valiza pe la șapte.

(Gustave a plecat. Bărbații s-au strâns lângă fereastră și vorbesc încet. Din vreme în vreme, un zâmbet inteligent le luminează fețele. După un moment de tăcere, femeile reînnoadă firul conversației - cu voce scăzută: eu eram încă acolo)

- Și al meu e la fel…
- Trebuie să-i legi!
- Nu e prea plăcut…
- De-al meu nu pot să mă plâng… E drept, călătorește mult.

- Asta nu-l împiedică să…
- Nu… și pe urmă, trebuie să spunem lucrurilor pe nume: în voiaj, un bărbat… în fine, știți ce vreau să spun…
- Ei, hai…
- Mai ales după douăzeci de ani de căsnicie.
- Ei, hai…
- Ceea ce este îngrozitor e că unii bărbați sunt prea legați de amantele lor.
- Asta…
- Sunt și d-ăștia!
- Mai mulți decât ai crede!
- Și pentru ce, vă întreb?
- Jean-Pierre, ce-ar fi să te duci puțin la plimbare?

*

* *

Firește, vremurile s-au schimbat și unchiul Jérôme nu mai e. Dar mă mai duc uneori la Saumur, la verii mei, acum la rândul lor tați. Și-mi dau seama că placa a rămas aceeași. Degeaba ne-au devansat americanii cu douăzeci și cinci de ani: vor fi mereu niște copii mari. Și unchiul Jérôme s-a dus și s-a dus și menajeria…

Închizând ochii duminica, mă credeam încă în costum de marinar. Majoritatea vechilor protagoniști erau morți, dar erau aceleași cuvinte, aceleași etichete, lipite pe aceleași capete sau pe altele. Erau chiar și un domn Numaie și o domnișoară Ţţţţţţ Era chiar clona băiețelului din Damme de France care-mi semăna leit. Desfășurătorul mesei de prânz era același. De-abia apuca servitoarea să strângă masa și veșnicul dialog începea:
- Asta, asta ce vârstă are?
- De-abia douăzeci!
- Ţţţţţ…
- Iei ce găsești.
- Când găsești!
- Nu mai există servitoare…
- Și dacă există, sunt imposibile…
- Ba da, spaniole, italience…
- Nu-i mare lucru…
- Asta…
- Lenește de pute pământul sub ele!
- Și vorbărețe ca niște cațe!
- Nu poți fi niciodată mulțumit cu asta!
- Familia Dulac și-a luat o spaniolă. La început era perfect: juma` de preț! După șase luni la fel ca ai noștri.
- Mai rău!
- Te reclamă pentru un da sau un nu!
- Ah, asta-i bună!
- Când trăia Jérôme, le dădeam liber numai duminica după-amiază și erau mulțumiți!
- Ce vremuri!
- Și nu se plângeau!
- Azi, au toată duminica, plus o după-masă pe săptămână!
- Ţţţţţ…
- Cu cât le dai mai mult, cu atât vor mai mult!
- Radio!

- Ba chiar și televizor!
- Și mai ce, încă?
- În curând, o să-i slugărim noi pe ei!
- N-avem decât să renunțăm!
- În fine…
- Ca să nu mai vorbim de asigurările sociale!
- Noi le plătim și partea lor!
- Și concediile, firește…
- Pe vremea mea, te nășteai cu îndatoriri. Azi te naști cu drepturi!
- Alocațiile familiale!
- Încurajează trândăveala!
- Ba aș spune chiar dezmățul!
- Adevărat! Familia Truchard tocmai a avut alt copil: al șaselea!
- Numai și numai pentru alocație!
- Ce risipă!
- Și se mai miră lumea că francul o ia la vale!
- Nu-i de mirare, dacă așa stau lucrurile!
- Țara se strică!
- Dar fondul rămâne sănătos!
- Sărmana Franță!
- Dată afară de pretutindeni!
- Indochina…
- Maroc…
- Algeria!
- Robert, vino să te aranjez! Ești mai ceva ca un porc! Și i-am luat asta acum două luni!
- N-ai decât să iei mereu haine cu două numere mai mari. Așa veți fi liniștiți.
- Cu materialele astea noi…
- Asta așa este, nu mai sunt materialele de dinainte de război…
- Toate porcăriile astea sintetice…
- Ț,,,,,…
- Și toate invențiile astea…
- Nu astea ne fac mai fericiți!
- Totuși, unele dintre ele sunt bune…
- Și ni le iau străinii!
- Francezii cu munca și străinii cu folosul!
- În fine…
- Tot așteptând, am pierdut și coloniile!
- Ah, coloniile!
- S-au dus vremurile alea…
- Și mai zic că tot ce e bine acolo se datorează Franței…
- Da, se datorează Franței, numai Franței!
- Lyautey…
- Neam de întemeietori…
- Azi, se destramă tot…
- A ajuns chiar și comunismul să se instaleze la putere acolo!
- Ce au vrut, au primit!
- Moscova și iar Moscova!
- Știu bine ce fac!
- Totul fierbe…

- N-avem decât să vedem ce va fi în Africa!
- Ah, Africa!
- Toți negrii ăia!
- Ăia!
- Independență au vrut, independență au!
- Și se omoară între ei!
- Când nu se mănâncă între ei!
- Când pisica nu-i acasă joacă șoarecii pe masă…
- Asta!
- Mulți sunt canibali încă!
- Cât despre arabi, nici ei nu sunt mai presus!
- Ăia!
- Un topor în gât și gata, amice!
- Cu ăștia nu merge decât un lucru: bâta!
- În loc de bâtă le dau alocații familiale!
- Am fost prea buni cu oamenii ăștia…
- Vechile metode erau mai bune, nu-i așa?
- Dar nu mai sunt bune pentru afro-asiatici…
- Când mă gândesc că au necinstit călugărițe!
- Călugărițe, siluite!
- Nu mai au limite!
- Și ăștia votează la ONU!
- Gândiți-vă că opinia Nigeriei are aceeași greutate ca a noastră!
- Aiurea!
- Ca în Societatea Națiunilor!
- Rușii fac jocurile!
- Ăștia!
- Trebuiau să se oprească în Balcani!
- Americanii sunt de vină!
- Ăștia!
- Mereu ne acuză de colonialism!
- Văd numai paiul din ochiul vecinului…
- Luați-i pe evrei, de exemplu… La New York colcăie!
- New York? E un oraș de evrei!
- Da, dar America e foarte puritană.
- Dovadă că acolo evreii nu au acces în anumite cluburi…
- Ca și negrii!
- Și totuși!
- Și pe urmă vin și ne dau nouă lecții despre libertate!
- Vedeți… pentru ei negrii sunt o problemă.
- Se înmulțesc ca iepurii.
- Nu-i un motiv să fie umiliți.
- Au dreptul la viață.
- Eu nu am nimic cu ei…
- Mirosul…
- Da, mirosul, dar nu poți condamna o rasă după mirosul pe care îl degajă.
- În fine… dacă fiica ta te-ar anunța că vrea să se mărite cu un negru, hai?
- Asta, firește…
- Asta-i altceva…
- Cu mine, e simplu: nu cred că aș putea!

- Trebuie să recunoaștem: sunt foarte diferiți de noi.
- Așa e… când ești negru, ești negru!
- Și mai ales, mai puțin evoluat…
- Să nu uităm că bunicii lor au fost sclavi!
- Trebuie să punem punctul pe i: americanii nu pot fi lăsați să facă ce vor!
- Nu vă enervați… putem conta pe ei.
- Sunt imperialiști.
- Idealul lor e de fațadă.
- Au venit, totuși, în `44.
- Și-au urmărit interesul!
- Au scos castanele din foc cu mâna altora!
- Interesul și numai interesul!
- Dolarii… Majestatea Sa dolarul.
- Vițelul de aur!
- Nu trebuie să vedem decât cum s-au purtat cu nemții!
- Ăia!
- Dușmanii de ieri…
- Prietenii de azi!

Reîncepuse turul lumii. Un tur al lumii întrerupt de mici escale prin Tours: ieșirea fiului familiei Pacton, ”scânteietor” pe scuterul său, ”cu bluza neagră”, ”vreți să spuneți, aurie”, ”sunt copii care chiar merită”, ”asta”, reîntoarcerea văduvei Pacton în Studebaker (”au mașină americană, la Saumur, vă jur!... Dacă bărbatu-său ar vedea asta!... E mai bine acolo unde este, haideți! Cu benzina o sută de franci, face gaură în buget! E adevărat că la ei nu se cunoaște: ce n-au putut vinde germanilor, le-au vândut americanilor…. Ț,ț,ț,ț,ț!), trecerea fetelor familiei Moiselet din stațiunea de iarnă:
- Ce se mai respectă!
- Adevărate negrese!
- Bronzate în martie!
- Nu mai este sezon estival!
- Nu-mi iese din cap ideea că exploziile astea atomice dau vremea peste cap.
- Asta!
- În ce scop, vă întreb?
- Or să sfârșească prin a arunca planeta în aer!
- Ț,ț,ț…
- Cine seamănă vânt…

Atunci mi-am zis că nimic nu era total schimbat. Și că pe vremea lui Flaubert sau după el, la Sydney sau la New York, la Valenciennes sau la Valparaiso, primul carburant al acestei lumi care trăncănea, care mă obosea, erau ideile-clișeu.
Iată ce m-a făcut să scriu rândurile dinainte și pe cele care urmează…

DESPRE ANUMITE PARTICULARITĂȚI ALE LIMBAJULUI CURENT

Abrevieri folosite în această lucrare

Compar. - comparație, a compara
Cun. - cunoscători
Dipl. - diplomați
Ex. - exemplu
Exc. - excelent
Exp. - experți
Explor. - exploratori
Fac. - facultativ
Indisp. - indispensabil
Mar. - maritim
M.b. - mai bine
M.c. - mari călători
Mer. - mereu
Ped. - pederast
Pei. - peiorativ
Pol. - politic
Preț. - prețios
Prob. - probabil
Raf. - rafinați
Rut. - rutieri
Voc. - vocabular
Vh. - vechi

Chestii și ființe pe care francezii le preferă micuțe:

- Aer sărbătoresc
- Aer bătrânesc
- Afurisit
- Artizan
- Atenții (care fac totul)
- Belotă
- Bistrou
- Bojdeucă
- Camarazi
- Capăt de lume
- Cocioabă (nu prea scumpă)
- Colț liniștit
- Coniac
- Croitoreasă
- Drumeag
- Efect
- Femei
- Fir de conversație
- Individ
- Inteligentia
- Intrări
- Mâncăruri
- Nebunie
- Pisicuță
- Pui de somn
- Puști
- Reîntoarcere
- Rochie (nu prea scumpă)
- Soldat
- Sticlă
- Sumă
- Taior
- Tâmplar
- Varză
- Vecinătate
- Viață plăcută
- Vin de țară

Chestii și ființe pe care francezii le preferă mari:

- Antreprenor de lucrări publice
- Armator
- Avere
- Bonetă
- Contract
- Industriaș din Nord
- Bancher
- Mahăr
- Mâncăcios
- Om de afaceri
- Proprietar de fabrici de mătase
- Pupic
- Răceală
- Sărut
- Târg

Lucruri, animale și persoane despre care francezii pretind
că nu există nimic mai bun pe lume:

∇ Un câine bun
∇ O pâine bună
∇ O baie bună
∇ Un preț bun
∇ O cameristă bună
∇ Bucătăria bună
∇ O noapte bună
∇ O pipă bună
∇ O șampanie bună
∇ O urecheală bună
∇ O secretară bună
∇ O siestă bună
∇ și mai ales sănătatea, dați-o încolo de treabă!

CUVINTE ODINIOARĂ „DE BINE” ȘI CARE ASTĂZI SUNT ”DE RĂU”

ANTECEDENTE - Întotdeauna supărătoare. Rareori sunt ”bune”.
AVATAR - Tip de cuvânt eufonic destinat să devină ceea ce a devenit corpul său apărător și mereu apărat, în acest sens, de Academie. Nici o putere din lume, nici chiar cea a cheiului Conti, nu ar putea împiedica un automobilist să numească la fel peripețiile sale în căutarea unui capac de radiator și încarnările lui Vishnu. Deși cuvântul își păstrează sensul de ”transformare, metamorfoză”, lucrurile s-au schimbat din momentul în care Théophile Gautier a putut scrie, fără riscul de a se înșela: ”Balzac, ca și Vishnu, avea darul avatarului.”
BACANTE - Preotesele lui Bachus, devenite mustăți.
BURGHEZ - Dușman tradițional al lucrătorilor, al aristocrației, al artiștilor și chiar al burghezilor, care nu acceptă termenul decât dacă este precedat de ”mare”. La feminin, devine clar pei.
EREDITATE - Întotdeauna grea sau încărcată.
FEMELĂ, FETIȚĂ, FLEANDURĂ - În timp ce ”mascul„ și-a păstrat prestigiul în conversațiile oamenilor de bine, ”femelă” este rezervat, mai degrabă, conservării speciei, mai ales cabaline. Puneți-o lângă ”peripatetică”, termen care la masculin amintește întotdeauna de Aristotel, nicidecum de trotuar. Vedem că evoluția limbajului nu e prea îngăduitoare cu sexul frumos. ”Fleandură”, mult timp desemnând un lucru sfâșiat, făcut ferfeniță, a început să se deprecieze prin secolul al șaisprezecelea. Cât despre ”fetiță”, dacă denumirea este nevinovată la o vârstă fragedă (”Fetiță sau băiețel?”), ea nu întârzie să servească femeilor pentru a o desemna pe orice femeie cu care le înșeală soții: ”Și cam câți ani are fetița asta?”
INDIVID - Apare rareori fără a fi precedat de ”jegos”, ”nespălat”, ”sinistru”, ”ce mai”, ”hidos”, ”odios” sau urmat de ”îndoielnic”, ”suspect”, ”de evitat”, ”lipsit de scrupule”. , are o notă pei. ”Care este acest individ?”. Manualele de geografie, referindu-se la SUA, spun nu că au 186 de milioane de indivizi, ci de suflete, locuitori, cetățeni.
JIDAN - Toate masacrele, genocidurile, reabilitările, toată rațiunea lumii raționale nu-l vor schimba cu nimic; acest cuvânt din cinci litere poartă în sine propriul blestem și sună ca o palmă pe urechile unui copil care, în clasa a X-a, în curtea liceului, aude pentru prima dată un coleg făcându-l ”jidan împuțit”. Neplăcerea sonoră provocată de acest cuvânt e simțită și de filosemiți care preferă denumirea de ”israeliți”, mai plăcută, în timp ce antisemiții nu scapă nicio ocazie de a-l numi pe evreu jidan. Vom remarca, în altă ordine de idei, că, dacă e în firea lucrurilor să spui „nu e tocmai ortodox”, nu se spune niciodată cu aceeași intenție ”nu e tocmai protestant”, ”nu e tocmai mozaic” sau ”nu e tocmai musulman”, ceea ce este, totuși, pei. pentru trei sferturi din omenire. În schimb, nimeni nu va fi deranjat de ”E jidan” (De notat că în manualele de catechism, Iisus s-a născut obligatoriu în Iudeea, dar nimeni nu spune că Iisus era evreu)
POLITICIAN - Orice om politic ale cărui opinii nu sunt împărtășite. Politicianul doar se ocupă de politică, deși politica ar trebui să-i ocupe tot timpul. Se va spune ”un politician fin” și ”un politician abil”.
PREVEDEA (A) - Mult timp a însemnat ”a face profeții”. Abuzurile care s-au făcut au dus, desigur, la abandonarea lui.
PROASTĂ - Acest feminin al unui cuvânt nu prea blând e mereu precedat de ”glumă”.

SATRAP - Acest înțelept guvernator de provincie persană, ales pentru spiritul său de dreptate și pentru cunoștințele de botanică, a devenit, nu se știe de ce, miliardar libidinos. Anumiți filologi atribuie parțial această depreciere efectelor conjugate ale șuierătoarei inițiale și faptului că seamănă întrucâtva cu ”trapă” și cu ”sadic”.
STÂNGA - Deși denumește una din cele două părți ale omului, ce a inimii, n-a avut niciodată avantajele dreptei și îmbracă adesea un caracter pei. Blestemul s-a abătut asupra stângii din cele mai vechi timpuri. În Evanghelii, drepții stau de-a dreapta, păcătoșii de-a stânga Tatălui. În marile întreprinderi, marii patroni au mai mult de două mâini, dar acestea sunt mereu ”mâini drepte”. În dicționare, antonimul lui ”stâng” este ”îndemânatic, priceput”. În viața de zi cu zi, copilul învață să țină drumul drept și că ia bătaie dacă scrie cu stânga; ești de stânga, ești cam stângaci, mergi pe mâna stângă și așa mai departe, inclusiv ”arma pe stânga”. În schimb, de notat că în politică nimeni nu declară niciodată ”Sunt de dreapta”.

Caz aproape unic al unui termen foarte ”de rău” și care astăzi e ”de bine”

PIERDEREA CAPULUI (pentru cineva) - Semnificația sentimentală pe care o asociem acestei expresii nu e recentă, dacă ne uităm în dicționar, care poate pur și simplu din prudență sau dintr-un scepticism teribil, o defineau astfel: ”zăpăceală totală”.

D

I

N

V

O

C

A

B

U

L

A

R

U

L

P

O

L

I

T

I

C

(Marea continuă să fie una din marile surse de inspirație ale oamenilor politici. Chiar de curând, unul dintre oratorii noștri cei mai înflăcărați a ținut un discurs cu atâtea referiri la vocabularul maritim, încât ne-am fi putut teme că ar ocupa în întregime această parte a ”Trăncănelii”. Vocabularul rutier, feroviar chiar, nu e mai puțin utilizat, cu nenumărate variante. Un comentator radio se întreba cu puțin timp în urmă, dacă, după ce am fost îndelung ținuți în tunelul echivocului, nu vom putea în sfârșit, să ajungem în câmpia dezvăluirilor. Cât despre vocabularul aerian, acesta este încă în faza de experiment. Dar observarea de la înălțime a realităților, deja practicată pe scară largă, dovedește că și calea acestora rămâne deschisă.)

ABIS - Una din înfloriturile vocabularului rutier al oamenilor politici care ne arată adesea realitatea; alții ne fac să-l atingem. Ceva ce duce direct acolo: bancruta.
ABORDARE - Modalitate modernă de a te apropia de o problemă. Abordarea (unei probleme), în sens tehnic, tinde să înlocuiască bătrâna ”examinare”, vechea ”studiere”, azi, demodate.
ACTIVITĂȚI (DIPLOMATICE) - Când sunt menționate, sunt mereu intense.
AJUTOR - Cel pe care națiunile sau partidele și-l acordă fără rezerve.
ALARMĂ - Maximă sau de gradul zero, când nu e falsă.
AFIRMAȚII - Întotdeauna mincinoase. Franța nu face nicio afirmație. Dușmanii săi fac tot timpul afirmații false.
ALIANȚĂ - Pentru țările semnatare, nu reprezintă o amenințare, dimpotrivă.
ALTERNATIVĂ - Foarte utilă în editoriale, unde nu există din două, decât una. A treia este cea care survine și pe care editorialiștii nu au prevăzut-o.
ALUNECARE PRIMEJDIOASĂ - Bijuterie a vocabularului rutier. Anunțată de șapte sute treizeci și patru de ori de ministrul de finanțe, dacă nu sunt aplicate măsurile preconizate de el. Ne liniștim, dacă vedem că nici un guvern nu s-a angajat deocamdată, cu ușurință, la așa ceva.
AMANTĂ - Un adevărat om politic nu are niciodată decât una - Franța.
A AMORSA - Altădată, o destindere se contura, azi, se amorsează.
ANGRENAJ - Titlu clasic de editorial. Se folosește cu larghețe referitor la inflație sau la război; dar unii, văzând că se anunță sfârșitul unor îndelungi conflicte, nu ezită să vorbească despre angrenajul păcii.
APEL - Când nu e la rațiune, poate fi inutil.
APETIT - Al Franței: bun! Al dictatorilor: de nepotolit!
ASPIRAȚII - Cele ale popoarelor sunt întotdeauna profunde și legitime.
A ASUMA - Odinioară, guvernau Franța. Azi, și-o asumă: e cu mult mai mult.
AȘEZARE - Mereu instabilă, când e vorba de impozite.
ATACURI - Adesea concertate, dacă sunt din partea inamicilor.
ATAȘMENT - Întotdeauna nețărmurit.
AVENTURĂ - Așa ajung uneltirile extremiștilor. Merge cu ”Scopul scuză mijloacele”. Are urmări tragice.
BALANȚĂ - Un partid la putere nu ezită să-și pună în ea toată greutatea forței sale.
BANCRUTĂ - v. ABIS
BREȘĂ - Astupată imediat în presă, pe timp de război. Totuși, când citiți că înaltul comandament se pregătește să astupe breșa de la …. e mai bine să vă faceți bagajele.
BUN SIMȚ - Vrem să credem că va triumfa.
CADRU - Învechit deja, dar un politician nu iese niciodată fără cadrul său, în care plasează (și mai bine, înscrie) instituțiile republicane.
CALCULE - Ale adversarului sunt false sau interesate.
CALM - În ceasurile importante, frate geamăn cu sângele rece.
CANCELARII - Fac mai multe decât ambasadele în editorialele de politică externă.
CAP - Vocabular maritim. Cel mai greu de trecut sunt cele din toamnă, iarnă, primăvară sau vară, depinde de obstacole. Totuși, rămâne unul din principalele vehicule din vocabularul rutier al oratorilor. De evitat împotmolirea și gropile care duc la haos.
CAR - Demodat. Numai statul mai folosește unul încă.
CARENȚE - Ale puterii sunt proverbiale.
CĂPITAN - Voc. maritim. Mereu de veghe la cârmă.

CÂRMĂ - Oratorii politici se pricep mai bine ca oricine să-i ducă pe oameni cu pluta; mai ales duminica simțul lor ascuțit al navigației se manifestă în toate discursurile: șeful guvernului trebuie să țină cârma dreaptă pentru a evita reciful, să ne scoată din abisul mărilor și să treacă de capul furtunilor.
(A NU) CEDA - Nici la șantaj, nici la violență.
CHEIE DE BOLTĂ - Foarte apreciată pentru a califica importanța unui politician într-o combinație ministerială.
CHESTIUNI - Devenite ceea ce sunt de fapt.
CIRCUMSTANȚE - Uneori excepționale, mereu actuale.
CIVISM - Se așteaptă mereu puțin civism din partea multora care nu-l arată deloc.
COLABORARE - Ca substantiv izolat, a primit o lovitură dură în timpul ocupației (colaborationism). Este foarte des întâlnit când e urmat sau precedat de ”strânsă”.
COLOCVIU - Denumirea modernă a conversației (v. MASĂ ROTUNDĂ)
COLOANĂ - Se vorbește numai despre a cincea.
COLONIALIȘTI - Altădată, bine văzuți și cunoscuți sub numele de coloniali; francezii aveau cel puțin unul în familie; venea vara să-și trateze ficatul la Vichy. Astăzi, specie bolnavă, pe cale de dispariție, folosită numai în vocabularul Kremlinului și al sateliților săi.
COMPETENȚE - Chiar dacă ar părea paradoxal din moment ce se presupune că guvernul s-a înconjurat de cei mai buni, redistribuirea se impune periodic. Aflăm astfel, într-o bună zi, că șeful Marelui Stat Major, a cărui numire fusese considerată capitală cu optsprezece luni în urmă (fotografie însoțită de un CV care vorbește de la sine) va fi înlocuit de un șef infinit mai capabil, că direcția Siguranței, care ne asigura protecția, va face obiectul unei reorganizări indispensabile etc. Și, din redistribuire în redistribuire se constată că, dacă statul este bine slujit, poate fi și mai bine, de către cei care nu au avut încă funcții - până în ziua în care toate ministerele vor fi, ele însele, redistribuite.
CONSECINȚE - Când nu sunt fericite, pot fi tragice.
CONSTERNARE - Aproape întotdeauna generală sau profundă când țara îi cade pradă.
CONȘTIINȚĂ (UNIVERSALĂ) - E invocată cu atât mai mult cu cât suntem siguri că nu va răspunde.
CONTENCIOS - Franco-magrebian sau nu, va fi mereu câte unul de lichidat.
CONTEXT - A înlocuit ”cadrul”, cu excepția anunțurilor de mică publicitate (Context - cadru de val. sup.). După ce s-a abuzat de această expresie, aproape că nu mai e folosită: în cadrul cutărui…. Se va scrie, totuși: ”În cadrul acestor diverse contexte” și chiar ”Pentru a fi mai bine înțeles, președintele trebuie plasat în contextul său familial”
CURĂȚENIE - Ar trebui una bună (în toate astea).
DE-ORIUNDE-AR-VENI - Strâns legat de ”orice-ar-fi”, în orice situație, lovitură mișelească sau complot etc.
(A) DEPOLITIZA (PROBLEMA) - Trebuie făcută. și cine afirmă asta? Politicienii!
DEZMINȚIRE - Nu contează dacă e formală sau hotărâtă - și totuși! - ”se știe ce înseamnă să dezminți!”. De notat, de asemenea, că nu e niciodată parțială.
DOCTRINĂ, DOCTRINAR - Întotdeauna comunistă sau marxistă. Trebuie să mai fie și altele, dar despre ele nu se vorbește.
DRASTIC - Formă ultramodernă a lui ”draconic”. Foarte folosită de către exp. pentru tot felul de măsuri. Conceput pentru a fi utilizat drept ”curățător”, n-a avut niciodată, oficial, vreo altă întrebuințare.
EDIFICIU - Fragil sau instabil, dacă e construit de opoziție.

EFERVESCENȚĂ - În general, precedată de ”o anumită”. Când acest stadiu este depășit, nu mai este efervescență.
EȘICHIER (EUROPEAN, PARLAMENTAR, MINISTRU DE FINANȚE ….) - Dă bine într-o conversație.
EXTINDERE - Felul în care se divizează partidele în vremurile actuale.
EZITARE - Niciuna nu mai este permisă.
FAȚA (A-ȘI PIERDE) - Sunt în politică extraordinar de multe lucruri (retrageri, sustrageri etc.) pe care nu le-am putea face decât sub amenințarea de a ne pierde ….. (nu o câștigăm niciodată)
FANTEZIE - Boală evidențiată de citarea celorlalți. Super. ”pură……”
FERMITATE - În general, inflexibilă.
FINANȚELE (STATULUI) - Deși sunt, de obicei, încredințate unui specialist, trebuie întotdeauna reînsănătoșite de următorul.
FLUIDĂ - Poți mereu să spui că situația este instabilă, dar dă mai bine dacă scrii că este fluidă.
FRANȚA - Întotdeauna mare, firește, slăbită, dar sigură de drepturile sale, credincioasă promisiunilor, niciodată pretențioasă, cu atât mai puțin cerșetoare. Nu atacă niciodată prima. Nu face decât să se apere, când este obligată și aceasta nu numai pentru sine, ci și pentru libertatea lumii.
FRÂIE - Încă foarte utilizat pe drumul național, în general cu o mână fermă.
GENERALĂ - Adj. rezervat consternării, panicii, dezordinii, mobilizării, stuporii și indicațiilor de serviciu.
GREȘEALĂ - În fiecare duminică, de zece mii de ani, vorbitorii ne avertizează că nu mai e vremea să se admită….
GROAPĂ - Voc. rutier: riscă să fie de netrecut.
GUVERN - Întotdeauna hotărât să facă respectată voința (unanimă) a națiunii, prin forță, dacă e nevoie.
HICLEAN - Termen de Ev Mediu foarte utilizat de proletari pentru a-i stigmatiza pe trădători.
HOTĂRÂT - Întotdeauna ”ferm” în declarațiile guvernului.
IMPAS - a) Eufemism care permite statului, vorbind de buget, să evite ”deficit”. b) Titlu clasic de editorial.
IMPERATIV - Întotdeauna ”categoric” sau ”absolut”.
INDESCTRUCTIBIL - Calitate a atașamentului oamenilor politici față de instituțiile republicane, comuniste, fasciste etc.
INDIGNARE - Cea a țării este unanimă. Adesea, în dispută cu ”oroare”.
INTERESELE (ȚĂRII) - Întotdeauna superioare, o Țară (cu Ț mare) neputând să le aibă mici.
INTERESELE (FIECĂRUIA) - Trebuie să se încline în fața celor dinainte.
INTERLOCUTORI - Nu sunt valabili decât de foarte puțin timp.
INTERZIS (NU ESTE) - Să te gândești că…. În pofida progreselor vocabularului tehnic și limbajului direct, de notat (pe Quai) un ferm atașament față de circumvoluțiuni. De pildă, nu este interzis să crezi că … pentru a spune că este absolut sigur; totul se petrece ca și cum ….. - foarte folosit de ambasadori, cărora nu le convine să spună cum stau lucrurile; și ”aș da orice ca să știu ce credeți” pentru a spune ”dar vorbiți fără ocolișuri”.
IREPARABIL(UL) - Toată lumea refuză să creadă că niște inconștienți îl vor provoca. De altfel, niciodată nu se ajunge aici: întotdeauna este reparat.
IZOLARE - Întotdeauna superbă, dacă este vorba de Anglia.
(A) ÎNĂBUȘI - Pentru comploturi, ”în fașă”.

ÎNCREDERE - Când nu e ”totală”, e ”de nezdruncinat”. ”Totală”, ”absolută”, ”de nezdruncinat” sunt epitetele de rigoare. Adesea ”șovăielnică”, trebuie restabilită. De notat că, la fel ca peste tot, nu se spune ”credința stăpânește” decât dacă ea nu stăpânește.
ÎNDURERATĂ - Stare cronică a Franței după o lovitură dură. De remarcat că SUA, Germania, URSS, Japonia, firește, mai puțin blânde, nu sunt îndurerate. În schimb, Belgia, Polonia, printre altele, pot fi.
JOC - Adversarul are întotdeauna un joc frumos de ….
JUMĂTĂȚI DE MĂSURĂ - ”Nu mai e vremea să mai umblăm cu jumătăți de măsură” (când era, nu ni se spunea).
JUSTIȚIE - Tovarășa nedespărțită a dreptului. Întotdeauna îi vedem împreună și de partea noastră.
LEGĂTURI (CULTURALE) - Cele care ne unesc cu țările sfâșiate de ceilalți.
LEGĂTURI (ÎNTRE ALIAȚI) - S-ar putea crede că sunt puternice, fiindcă sunt ”indisolubile”. Ei bine, ultima conferință a avut ca efect ”strângerea”, ba chiar ”întărirea” lor.
LOIALITATE - Nu poate fi decât ”veșnică” sau ”absolută”. Altfel e ”lipsită de entuziasm”.
(A) LOVI (TARE) - În general urmat de ”tare, fără deosebire de poziție sau de avere”
LOVITURĂ - În general, dată prestigiului Franței sau stabilității monedei sale. ”Mișelească”, dacă nu e ”dură” (sau ”de pumnal, în spate”)
LUMINĂ - Întotdeauna precedată de ”se va face” (”nicio complicitate, din orice parte, oricare ar fi, nu va fi lăsată în umbră”) și urmată de ”deplină”.
MAJORITATE - Întotdeauna largă.
MASĂ ROTUNDĂ - Formă modernă a convorbirilor politice sau sociale, cu atât mai dificil de inițiat decât simplele întrevederi de altădată.
MĂSURI - Energice sau drastice, niciodată măsurate. Întotdeauna ”întărite” atunci când este vorba de securitatea noastră, pe care o credeam, totuși, bine aranjată.
MÂNĂ - Când, pe timp de război, înaltul comandament, declară că ”totul e pe mâini bune”, experiența recomandă să-ți faci valizele. Dacă n-ar fi, nu s-ar mai povesti; am fi atunci băgați până-n gât.
MÂNĂ DE FIER - Este dorită până ce apare.
MEDII - Cele despre care se vorbește sunt întotdeauna autorizate sau, în general, bine informate.
MINORITATE - Întotdeauna ”infimă”
MOBILIZARE - Oficială - se desfășoară cu calm. Individuală - ”Dacă nu ai ghinionul să ajungi acolo”.
NAȚIONALISM - ”Exasperant” sau ”exacerbat” când este vorba de cel al dușmanului.
NEBUNIE - Adesea urmată de ”curată”. N-ar mai putea fi decât ”criminală”
NEGARE - v. DEZMINȚIRE
NEGLIJABIL/ DE REȚINUT - Odinioară, era înregistrat în convorbirile dintre două țări cu progrese apreciabile. Astăzi este mai bine să spuneți ”de reținut”.
OBSCURI - Dacă e precedat de ”acești”, este mereu urmat de ”fără grad„.
OBSTRUCTIONARE - Întotdeauna ”sistematică”.
OPȚIUNE - L-a înlocuit pe ”alegere”. Ce vremuri fericite, acelea când francezii mai puteau face o alegere! Iată-i puși brutal în fața unor opțiuni hotărâtoare. Trebuie să fii neghiob ca să nu vezi distanța dintre ”alegere” și ”opțiune” sau să nu înțelegi cum ”opțiune” a făcut ca ”alegere” să fie demodat. Între ”opțiunile simple”, ”opțiunile grave”, ”opțiunile multiple„, nu mai există decât dificultatea alegerii.

ORĂ - Mereu gravă, pe ceasul țării. Ora este critică, nu mai e de joacă, de distracție, de intrigăraie. De când există oameni și guverne care să-i conducă, niciodată nu ni se mai amintește ora potrivită pentru a ne spune: ”Gata cu problemele, relaxați-vă!”
ORIZONT (TUR DE) - Întotdeauna vast.
OROARE - În dispută adeseori cu jalea (atentate, rebeliuni etc.). V. INDIGNARE
PACIFIST - Întotdeauna ”cu orice preț”.
PALMĂ (NICIO, ÎNCĂ O) - Unitate de teren sau de teritoriu pe care nu o vom ceda niciodată.
PARTE - Cea care se angajează este ”capitală”.
PARTITURĂ - Odinioară, rezervată compozitorilor sau heralzilor. Azi, aplicabilă țărilor supuse împărțirii, termen, firește, prea simplu.
PEISAJ - La anumiți rafinați, poate înlocui ”contextul”.
PERFID - Lipit de Albion.
PERMISII (MILITARE) - În general, suspendate, atunci când este vorba despre ele în ziare.
PIERDUT - Nimic nu este, niciodată, pierdut. Totuși,totul ar putea fi, mâine, dacă…
POPULAȚIE - Formă animală pe care o ia poporul suveran când combate în stradă ideile guvernului.
POZIȚIE (A FRANȚEI) - Fără echivoc.
PREALABIL - Adj. devenit subst. în timpul războiului din Algeria. Face parte din panoplia politicii moderne, alături de ”context” și de ”opțiune”.
(A) PREVEDEA - A guverna înseamnă …….. De unde și atitudinea regulamentelor, care ”prevăd” întotdeauna.
PROBĂ - Adesea ”strălucită”.
PROMOVARE - A muncitorilor, socială, a musulmanilor sau a elitelor trebuie favorizată. I se spunea ”progres” când aceasta nu era așa de marcată. (v. STRUCTURI).
(UN) PUMN (DE) - Un număr de incomozi sau de inconștienți, în general, în slujba intereselor străine.
PUMNAL (A LOVI CU) - În pol., întotdeauna în spate.
PUNCTE - În strategie, întotdeauna vitale.
PUNGĂ - Foarte vehiculată de strategi de la ultima. Trupele se străduiesc să o reducă sau să o lichideze.
RĂBDARE - Uneori, ”ajunși la capătul …..” sunt dictatorii.
RĂSTURNARE - În general completă sau totală. De câte ori nu am asistat - și fără a fi acolo - la o răsturnare totală a situației?
RĂSUNET - Întotdeauna mare, dacă nu considerabil.
RĂZBOI CIVIL - Se opresc pe marginea….
REFACERE - Se impune (constituție, magistratură etc.)
REPRESIUNE - În general, nemiloasă.
RESPINS - În pol. mereu energic.
RESPONSABILITATE - Întotdeauna întreagă, mereu aruncată pe umerii altora.
REVENDICĂRI - a) urmate de ”juste” sau de ”legitime” în disputele șefilor de stat străini; b) devin ”intempestive” atunci când sunt prezentate de ziarele franceze.
REVENDICĂRI TERITORIALE - Un guvern nu va avea niciodată vreo revendicare teritorială de formulat, atâta timp cât și-a satisfăcut-o înainte.
REZISTENȚĂ - a) Va fi înfrântă de oriunde ar veni; b) (națională) va fi capabilă să asigure triumful libertății strivind un pumn de trădători.
RIGOARE - ”Implacabilă”, ”ultimă”, ”extremă”, ”neiertătoare” sunt adjectivele rituale care o însoțesc, cu excepția cazului în care este vorba de o ținută de seară.

ROTIȚE - Întotdeauna esențiale.
RUTIERĂ (REȚEA) - Totdeauna învechită.
SACRĂ - Calificativ al uniunii atunci când evenimentul o face inevitabilă.
SANCȚIUNI - Mereu severe și care vor urma.
SĂPTĂMÂNA (POLITICĂ) - Se anunță, în general, încărcată.
SÂNGE RECE - Stare a sângelui, în ocazii istorice, la marile figuri al țării, ca Bursa, Poliția, Armata, Camera, Guvernul și Țara însăși care se descurcă remarcabil în timp ce multe mame, femei și anumiți recruți și-l pierd, dacă nu în ziare, cel puțin în particular.
SCHIMB (DE VEDERI) - Întotdeauna ”larg” la nivel ministerial.
SCUTURI - Puțin folosite și totuși, toți continuă să le provoace ridicarea.
SECRET - Veșnic absolut. Mai bine: top secret.
SEDIU (A AVEA) - Fără întârziere.
SEMN(UL) (SUB) - Până de curând, totul era pus sub semnul a ceva. Apoi, subiectul a fost plasat ”în cadrul”. ”Contextul” le-a răsturnat pe amândouă, până ce a fost el însuși răsturnat.
SFERT DE ORĂ - Este vorba mai ales de ultimul.
(A) SITUA (PROBLEMA) - Acest lucru trebuie făcut, cu riscul de a rămâne în ”inexactitatea punerii problemei”.
SITUAȚIE - Odinioară, situația se agrava. Astăzi, ea se deteriorează, se degradează, se inflamează, inflamare cu atât mai naturală, cu cât au fost prea mult lăsate să se coacă abcesele crescute pe ea. Când este gravă, se spune că ”situația este departe de a fi disperată”. Când este disperată, nu se mai spune nimic.
SPECTRE - Cel al războiului civil și al bancrutei sunt aproape singurele care sunt considerate amenințătoare.
(A) STRÂNGE RÂNDURILE - Atitudine recomandată când situația cere o uniune lărgită.
STRUCTURI (ș. m.b. INFRASTRUCTURI) - Cum de a putut această țară să trăiască atâta vreme fără structuri și infrastructuri? S-au schimbat vremurile când se dorea într-adevăr progresul într-un stat mereu mai bine organizat. Astăzi, se vorbește, nici mai mult, nici mai puțin, decât despre ”favorizarea promovării maselor” și, apoi, despre ”reformarea infrastructurilor economice și sociale” prin ”depolitizarea problemei”, despre ”promovarea noilor instituții”. Se vede clar că lucrurile sunt mult mai complicate ca înainte.
STRUȚ - Singurul animal dotat oficial cu simț politic.
STUPOARE - (După o nenorocire, cu privire la țară): pe același plan cu indignarea.
SUPEROFERTE - Adesea, nebunești.
SUPRAVEGHERE - Mereu ”atentă”. Același proces ca în cazul ”competențelor”.
SURSE DE INFORMARE - Cele ”demne de încredere” sunt singurele la care fac apel carieriștii din diplomație care, dornici de a fi credibili, își caută surse credibile.
SUSȚINERE - Dacă este prezentă, este necondiționată.
SUVERANITATE - Când este de dată recentă, este disputată.
TÂRZIU - Nu este prea târziu pentru a salva ce mai poate fi salvat. Mâine, oricum, ar fi prea târziu.
TIMP - Curge mereu, dar nu în favoarea Franței.
TIMP (ESTE TIMPUL…) - M.b.: ”Nu mai este timp decât …
TORȚĂ - Adesea ”aprinsă”
TUR DE ORIZONT - Întotdeauna ”larg” la oamenii politici care se întâlnesc și nu ar putea să facă unul ”îngust” în comunicat.

TURNANTĂ (ULTIMA) - Voc. rutier. Titlul a 27 300 de editoriale politice publicate în o mie de ani.
ȚESĂTURĂ - Se pare că, în politică, nu există ”țesături” bune; nu se vorbește niciodată, de exemplu, à propos de un raport publicat de o țară străină despre Franța despre o țesătură de adevăruri. Notele pe care și le trimit statele în cazul unei crize acute sunt mereu ”țesături de minciuni” sau ”de neadevăruri”.
UNANIMITATE - Adeseori cvasi -
UNITATE DE VEDERI - Când se întâlnesc oamenii politici, constată că este totală.
UNIȚI - În general, urmat și de ”hotărâți”.
UTOPIE - Idee politică a celorlalți. Ex. de utopiști: în 1150, cel care credea că Franche-Comté va avea într-o zi capitala la Paris; în 1962, cel care crede că se va ajunge într-o zi la o federație mondială și că termenii ”stânga” și ”dreapta” vor fi duși la magazinul de accesorii politice ale preistoriei.
VIGILENȚĂ - Întotdeauna ”extremă”. Apoi, dacă a fost prinsă pe picior greșit, ”crescută”.
VIOLARE - Libertățile constituționale au cel mai mult de suferit din această cauză.
VOLTĂ - Întotdeauna bruscă.
WEEK END - Sacrificare ”pauzei sacrosante din week end” de către Cabinetul Majestății sale este unul dintre semnele tradiționale ale tensiunii internaționale - însoțită de mișcările câtorva unități Homme Fleet.
ZARURI - Adesea aruncate în editorialele politice, în urma alegerilor, a mobilizării, a loviturilor de stat etc. Suntem ”preveniți” mereu după și, din nefericire, se rezolvă ”dintr-o aruncătură”.

Cuvinte din vocabularul obișnuit
întrebuințate în politică

Vocabularul oficial	Vocabularul opoziției
▪Agenți de poliție, polițiști	▪Zbiri, polițai, curcani
▪Agenți provocatori	▪Membri ai armatei secrete
▪Agenți de informații	▪Spioni
▪Aserțiuni	▪Afirmații
▪Alianță	▪Coaliție
▪Armat	▪Militar
▪Aspirații legitime	▪Pretenții insuportabile
▪Bande înarmate, gherilă, mercenari	▪Partizani, armată națională, voluntari
▪Breșă astupată	▪Front distrus
▪Cetățeni	▪Indivizi
▪Comandouri de sabotori	▪Forțe de hărțuire
▪Complot	▪Plan
▪Conservatori	▪Ultra
▪Decret	▪Ucaz
▪Democrați	▪Imperialiști
▪Divergențe de opinie	▪Antagonism ireductibil
▪Diferit comentat	▪Unanim aprobat
▪Elemente subversive	▪Celule sănătoase ale populației
▪Ambuscade, pânde	▪Lovituri, acțiuni prin surprindere
▪Emigranți	▪Exilați
▪Entuziasm temperat	▪Primire entuziastă
▪Anturajul puterii	▪Camarilă, lobby, clică
▪Facțiuni, trădători, insurgenți	▪Patrioți, eroi, viteji
▪Fascism	▪Revoluție națională
▪Forțe de ordine	▪Forțe de represiune, miliții
▪Înalt comandament	▪Juntă militară
▪Oameni politici	▪Politicieni
▪Idolatrie	▪Venerare
▪Indivizi	▪Cetățeni
▪Insurecție	▪Revoluție națională
▪Interese legitime ale națiunii	▪Ținte imperialiste
▪Internare administrativă	▪Decret de arestare
▪Interogatoriu	▪Tortură, tratament degradant
▪Justiție	▪Tribunale excepționale
▪Lumea liberă	▪Sclavagismul capitalist
▪Naționalismul exacerbat	▪Patriotism dezinteresat
▪Operațiuni de purificare	▪Genocid
▪ Partizani ai puterii	▪Fanatici
▪Putere deplină	▪Dictatură
▪Populație	▪Popor suveran
▪Pronunciamento, puci	▪Preluarea puterii
▪Propuneri	▪Ultimatum
▪Propagare	▪Hegemonie
▪Rebeli	▪Rezistență
▪Rebeliune	▪Guvern provizoriu
▪Regimuri totalitare	▪Republici socialiste

▪Retragere strategică ▪Instigare ▪Cap de pod solid ▪Susținere ▪Susținători ▪Supravegherea coastelor ▪Unica preocupare: justiția și libertatea	▪Debandadă ▪Rezistență națională ▪Infiltrări locale ▪Complicitate ▪Simpatizanți ▪Blocadă ▪Unica preocupare: justiția și libertatea

… și viceversa!

DIVERSE IDEI PRELUATE SAU ÎN CURS DE PRELUARE. NEBUNII BURGHEZE SI AUTOMATISME

GENERALITĂȚI DE BAZĂ, ADMISE DE TOȚI ÎN FRANȚA

Americanii - Toți niște copii mari
Arabii - Toți leneși
Avocații - Toți veroși
Bărbații - (pentru femei) Toți la fel! (v. Femei)
Bretonii - Toți încăpățânați
Cei din Bordeaux - Toți nemernici
Chinezii - Toți impenetrabili
Chirurgii - Toți grăbiți să te deschidă
Comercianții - Toți niște hoți
Creatorii de modă - Toți homosexuali
Criticii - Toți ratați sau genii (după cum ne împărtășesc sau nu părerea)
Deputații - Toți vânduți
Diplomații - Toți snobi, foarte Quai, fără nici un contact cu realitatea. Întotdeauna află ultimii.
Elvețienii - Toți înceți
Englezii - Toți pătrunși de superioritatea lor; toți flegmatici
Englezoaicele - Toate naspa; dar când își pun în cap să se facă frumoase, ah!
Femeile - (pentru bărbați) Toate la fel! (v. Bărbați)
Finanțiștii - Toți niște rechini.
Francezii - Toți frivoli, își bat joc de toate
Francmasonii - Toți de conivență
Funcționarii - Toți preocupați exclusiv de pensie (s-ar putea da afară jumătate din ei)
Germanii - Toți greoi
Grecii - Toți trișori amatori
Indienii - Toți yoghini
Institutorii - Toți comuniști
Intelectualii - Toți de stânga, toți utopiști
Italienii - Toți falsificatori
Japonezii - Toți adepți ai hara-kiri
Jurnaliștii - Toți mincinoși. toți ratați
Lyonezii - Toți ”alunecoși ca mătasea”, toți încuiați
Marseillezii - Toți răutăcioși
Medicii - Toți măgari
Militarii - Toți mărginiți
Muncitorii - Toți încăpățânați să realizeze cât mai mult cu putință
Nobilii - Toți degenerați
Notarii - Toți îmbogățiți
Parizienii - Toți zeflemiști, frivoli
Patronii - Toți cu ochelari de cal, miopi
Pictorii - Toți boemi
Politehnicienii - Toți abrutizați
Protestanții - Toți austeri
Psihanaliștii - Toți farsori
Români, sârbi, bulgari, cehi, polonezi - Toți în aceeași oală
Rușii - V. Chinezii
Scoțienii - Toți zgârciți
Scriitorii - Toți extravaganți
Servitorii - Toți imposibili

Societăți (din Lille, Roubaix, Tourcoing, Lyon, Marseille,Bordeaux, Clermont-Ferrand, Limoges, Nancy) - Toate foarte închise
Tinerii - Toți dezaxați
Țăranii - Toți șireți, ba chiar vicleni
Vedete - Toate însetate de publicitate. Toate mai mult sau mai puțin divorțate.

VOCABULAR GENERAL

Aberație - Boală a bunului-simț la alții, întotdeauna calificată drept ”stranie”.
Abundență (din) - Singurul mod în care se pierde sânge în rubrica ”Fapt divers” (v. Actualitate)
Abstractă (artă) - Să nu spuneți vreodată ”Și un copil de șapte ani ar putea face asta!” sau ”Vreți să-mi spuneți ce înseamnă?”. Există pericolul să fiți considerați imbecil.
Acte - Felul de a acționa al altora.
Actualitate - Zeiță nesătulă, crudă și arzătoare, căreia presa îi aduce sacrificii în fiecare zi, trecând sub tăcere sute de familii numeroase și salvatori voluntari. ”Abundența” sa este deseori pusă în evidență, dar nu se face niciodată aluzie la sărăcia sa.
(De) Acum - Utilizat doar precedat de ”chiar”.
Adevăr - Adesea, nu prea ușor de spus și totuși, când este ”cosmetizat”, arată mereu bine. Foarte controversat. Poate fi scos la iveală.
Administrație - Tunați și fulgerați împotrivă. De amintit Courteline, funcționarii. Spuneți ”hârțogărie”. Vorbiți despre rotițele înțepenite. ”Când le dai un deget…”. În Franța, nu conduce guvernul, ci ad-mi-nis-tra-ți-a!
Aducere-aminte - În cinematografie, se spune flash-back.
Aer - Deși nimeni nu știe ce este, în fond, aerul, toată lumea vorbește despre acest lucru, în general, pentru a spune că este răcoros.
Afacerist - Automat precedat de ”mare”. Nu există mici afaceriști.
Afectat - Devii automat ….. când ești inflexibil.
Aficionados - Denumire pe care și-o atribuie persoanele care au fost de două ori la coridă.
Afront - Rar apare singur, adesea precedat de ”cel mai mare„.
Agape - Întotdeauna vesele. Dar, pe lângă ”libații”, preced rar ceva supărător în faptele publice.
Agenți de poliție - ”Ar face mai bine să-i aresteze pe criminali, în loc să tot dea amenzi!”; ”Trebuie să știi cum să-i iei”.
Alb - ”Imaculat” pentru zăpezile eterne, mereu ”incomparabil” în publicitatea la detergenți.
Alergie - A început să dea bine să fii alergic la anumite chestii - polen, păr de pisică, penicilină, compot - pe care altădată te mulțumeai să le suporți.
Alocații familiale - Primul lucru care-ți vine în minte când vezi un cuplu care are mai mult de cinci copii. Odinioară, s-ar fi spus despre ei că sunt habotnici. Cum s-au mai schimbat vremurile!
Ambianță - Adesea, nedefinită, când nu este însoțită de tunete și de fulgere. Când acestea apar, rămânem acolo sau mergem în altă parte. A se citi definiția dată de un american: micșorarea luminii și mărirea prețurilor.
Amendă - ”Onorabilă”, când este dată; ”dezagreabilă”, când trebuie plătită.
Animale - Foarte utilizat în această țară drept instrument lingvistic și termen de comparație. Francezul doarme ca un urs, are o foame de lup, un ochi de vultur, o viață de câine. Pentru a putea întotdeauna să se umfle ca o vacă sau să se strecoare în gaură de șarpe, trebuie să fie viclean ca o vulpe. Deși dragostea, din care-și face adesea calul alb, îl învelește ca pe o broască țestoasă și-l face ușor ca o pană, nu-i place să urle ca lupul la lună și să rămână cu cioara de pe gard. Dacă-l calci prea tare pe coadă, mai ales pe un frig de îngheață vițelul în vacă, va sta ca pe

ghimpi și, departe de a-ți cruța pielea, nu va ezita să ia taurul de coarne; el știe uneori să se dea drept prost ca oaia pentru a câștiga, dar nu trebuie să-l biciui ca pe un măgar. Are alți păduchi pe cap. Va cădea, probabil, bolnav ca un câine de pripas, va avea poate chiar o febră ca cea produsă de țânțari, dar va fi în stare să rămână, în ciuda neplăcerilor, mut ca peștele, pentru că, dacă este uneori guraliv ca o cață, știe și să tacă și să facă. Recunoașteți că răspunsul deplin nu poate fi decât în coadă de pește.

Animație - Lucru foarte ”viu”, de care te bucuri în locuri publice.

Apartament (din secolul al XVI-lea în faptul divers) - Automat luxos sau pretențios.

Apt - Frate siamez al lui ”competent”, furnizor de recruți.

(A) arde - Foarte ușor inflamabil. Francezul arde în special cerințele, etapele, limba, pavajul, planșele, politețea, vesela, fără să mai vorbim de jiletci.

(A) arde (mocnit) - Când te gândești că, în țara unde se spune despre cel decedat că ”s-a stins”, poți scrie fără grijă:”Operațiunea din Egipt a ars mocnit îndelung” sau că ”s-a inflamat” și toate acestea înseamnă același lucru. Îți dai seama că aceste expresii sunt folosite numai pentru a-l exaspera pe străinul deja dezorientat încă de la sosire, când a aflat că el este gazda noastră atunci când îl primim noi și că așa va rămâne cât timp ne va primi.

Areopag - N-ar putea fi alcătuit decât din persoane distinse - magistrați, savanți etc. (v. Bandă)

Artificii - Mărturiile sunt întotdeauna lipsite de …

As (de pică) - Din cei patruași, cel cu cea mai proastă reputație.

Asasină - Calificativ rezervat de obicei ocheadelor.

Atenții (mici) - a) Soții nu au în general, niciuna și, totuși, ele fac totul; b) ”Nu există decât mici atenții”.

Augur - Întotdeauna ”bun” sau ”rău”, niciodată neutru.

Autentic - Calificativ care, până în ultima vreme, era rezervat timbrelor poștale sau obiectelor de artă. A devenit cel mai bun termen pentru a desemna un talent, un artist, un mesaj.

Avariție - Întotdeauna ”câinoasă”.

Avenit - Nu este folosit dacă nu este precedat de ”nul și ne-”.

Avion - ”Cu avionul, distanțele nu mai există!”

Avort - Când este vorba de o regină sau de o prințesă: speranțe crunt dezamăgite.

Bac - Anti: toți tâmpiții iau bacul. Niciodată n-a folosit la ceva. Pro: poate că nu folosește la nimic, ca multe altele, dar trebuie să-l iei.

Banchete - Ocazie pentru societățile anonime de a-și aminti că sunt o mare familie.

Bandă - De imbecili, de tâlhari, de ticăloși, niciodată de genii, de eroi (v. Areopag)

Bani - a) ”Nu aduc fericirea„; b) ”Haideți, să punem lucrurile la punct!”; c) ”Niciodată nu sunt de ajuns”; d) ”Niciodată nu sunt de prisos” (Adesea, spuse de aceleași persoane).

Basset - ”Cel mai inteligent și mai curajos dintre câini”. Comparația automată cu ogarul (”foarte prost, dar atât de grațios”).

Bătaie - Unul din cuvintele cele mai maleabile din limba franceză. Poate fi: bună, zdravănă, groaznică, lungă, scurtă, de joc, în piuă, pe loc, măr, ca la fasole, a Cerului, de ceas, soră cu moartea. Poți s-o dai, s-o încasezi, s-o primești, s-o iei (pe coajă) sau să dai cățeaua, să caftești, să dai tapangele, să snopești. Poți chiar … mă rog, pe scurt, toate îți dau mare bătaie de cap.

Beton - Foarte folosit ca interjecție admirativă de când nu se mai construiește.

Bice (a da) - Metodă stranie și arhaică cu care automobiliștii se îndeamnă încă, în zilele noastre.
Bine - Din ce în ce mai folosit. Să spui despre un om că este foarte inteligent este banal; toți suntem inteligenți; ”foarte…….” vrea să arate că este mai puțin prost decât altul. ”Este bine” e cu mult mai bine. La un vernisaj, un domn se extaziază: ”Admirabil!” în fața primului tablou; ”Minunat!” în fața celui de-al doilea. Înaintea următorului: „Este … spațial!” (de reținut!). Dar, vrând să arate un maxim de admirație în fața celui de-al patrulea, exclamă: ”Ah! Acesta e… bine!”
Branșă - Foarte prietenos, când este vechi în….
Braț drept - Situare ortopedică a multor oameni de valoare, în afară de cei ”de prim ordin”.
Bretonă (bonă) - Întotdeauna dintr-o familie cu nouă copii. Are o soră angajată tot la Paris. Azi nu mai există așa ceva.
Bronz - Metal rezervat sufletului.
Bun simț - Exclusiv francez, alături de eleganță, spirit, galanterie și, la modul general, geniul.
Bună credință - Întotdeauna se abuzează de buna dumneavoastră credință. Niciodată nu am auzit pe cineva scuzându-se ”Am abuzat de buna dumneavoastră credință”.
Bursă - Anticipează evenimentele. Barometru al actualității. Este ca la cursele de cai: trebuie să te resemnezi.
Cal (de luptă) - Întotdeauna ”mândru” sau ”superb”.
Calamitate - ”E o calamitate!” se spune fie despre muște, fie despre foametea ce afectează 600 de milioane de chinezi.
Calitate - Inutilă, dacă nu este precedată de ”bună” sau ”proastă”. În comerț, întotdeauna ”de primă calitate”.
Calm - Cel pe care îl dovedim noi este ”olimpian”. Urmat automat de ”imperturbabil” sau ”englezesc”.
Cameră - Devine ”mortuară” după o catastrofă.
Canibali - ”Ultimii” sunt păstrați cu grijă de exploratori pentru a înspăimânta la sala Pleyel.
Cap (a da peste) - Nu se folosește decât pentru șampanie.
Cap (limpede) - Cap pe care trebuie să-l ai după Baedecker, pentru a-ți verifica nota de plată la hotel, după ce ți-ai făcut bagajele, ai făcut ultimele cumpărături, ai încărcat totul în mașină etc.
Capă - Inseparabil de ”spadă”, atunci când se vorbește despre romanele-foileton.
Capră - Întotdeauna asociată cu varza.
Caracter - Dacă nu se mai spune despre un om că are caracter (n.b. ”prezență”), se spune acest lucru despre un imobil în construcție: apartamente cu caracter (și de ”grand standing”, bineînțeles)
Castel întărit - Întotdeauna prevăzut cu turnuri întărite, de unde asediații aruncau ulei (fierbinte) și smoală (topită).
Catâr - Împarte cu bretonii reputația de încăpățânat.
Catch - Își dau aere, altfel s-ar omorî.
Călărie - Mereu îndrăcită.
Cămașă de forță - E folosită pentru a lega cea mai mică dintre grijile noastre.
Căzătură - Întotdeauna ”bătrână”.
Câini - a) Cei mai buni prieteni ai omului. Cel puțin, nu vorbesc; b) N-ar mai lipsi decât să vorbească!

Câlți - Nu mai există la singular; la plural, încă se mai fabrică, dar pentru industrie, nu pentru a sta tu pe ai tăi.
Cântăreți - ”Mă întreb unde i-au mai găsit și pe ăștia”.
Câștiguri - La jucători, se echilibrează mereu (unul pe celălalt) cu pierderile.
Celibatari - Adeseori duri, foarte căutați de doamnele moderne și de femeile înșelate. ”Mai există, totuși, destui celibatari care abia așteaptă să prindă în laț o femeie căsătorită!” Au o viață fericită.
Cereți - Imperativ pe care anunțurile se încăpățânează să-l recomande clienților pentru a obține ceea ce vor într-un magazin. De parcă ai putea spui, întrând într-un magazin: ”Cer briantină Marvil” și să mai fii și bine primit.
Chefliu - Întotdeauna ”vesel”, ca și „om de viață”.
Chei - Prescurtare șic pentru Quai d'Orsay. Poți să dai impresia că ești acolo sau că unul dintre prietenii tăi face carieră. ”Quai d'Orsay”, deja mai rău. ”Departament” - excelent. ”Ministerul Afacerilor Externe” - beoțian. ”În diplomație” - ca țăranii.
Chelfăneală (zdravănă) - N-a stricat nimănui, niciodată.
Cheltuieli neprevăzute - Francezii se tem de ele numai când sunt în Elveția.
Chestii - Din două, una, niciodată din trei.
Chirurgie - Mai avansată decât … medicina.
Chiul - Numai despre școală.
Chix - Nu mai dai niciodată.
Cinici - Oameni care spun cu voce tare ceea ce noi doar gândim.
Circulație - ”În doi ani nu se va mai putea circula în Paris!”
Cizelat - ”De o mână de maestru”, dacă e vorba despre o sculptură.
Coleric - Adj. desemnând o persoană cuprinsă de o furie nobilă, ce nu se potrivește decât celor de talia unui Assurbanipal sau Nabucodonosor.
Colesterol - Ateroscleroză modernă.
Complement - Mereu indisp. în vorbele croitorului sau cizmarului de lux.
Comunicativă - Adj. tradițional rezervat căldurii banchetelor.
Condiment - Întotdeauna, foarte special.
Coordonate - Odinioară, rezervat operațiilor pur matematice, acest substantiv e folosit acum pentru a cere o adresă: ”Dacă vreți să-mi dați coordonatele dvs.?” Aducând un iz de facultate, marchează tendința limbajului către tehnicitate, ba chiar spre complicare.
Copilărie - a) ”Această vârstă este ingrată!„; b) ”Din fragedă copilărie….”
Copii - ”Sunt scopul căsătoriei. Te căsătorești ca să ai copii, nu?”, ”Scuzați-mă, dumneavoastră nu aveți copii…”, ”Ei, și?... Haideți, la cât sunt de recunoscători… Mai bine fără„. Întotdeauna prea avansați pentru vârsta lor.
Copios, -oasă - Hrană din hotelurile de două stele adevărate. În lumea bună, nu se folosește decât cu o nuanță de dispreț.
Copoi - Întotdeauna ”șmecher”.
Coride - a) ”Ar trebuie interzise. Matadorul ar trebui ucis. Culorile, spectacolul, poate… dar picadorii, ce măcel!”; b) ”Este cel mai nobil dintre spectacole!„ Este înțeles numai de către inițiați. Minutul adevărului, veșmântul luminii. Taurii au o viață de huzur și o moarte glorioasă.
Corp profesoral - Prost plătit, e adevărat, dar au vacanțe.
Corvoadă - Întotdeauna însoțită de ”birnic” și de ”bunul plac al…”.
Coșari - Indispensabili o dată pe an - și în permanență pentru a caracteriza murdăria copiilor.
Coșmelie - Pei. când se aplică unei clădiri care nu seamănă cu așa ceva. Și asta, pentru că abia aștepți să te muți.

Cot - Toată lumea știe, cel puțin așa se zice, cât măsoară un cot.
Cretini - Șoferii care mă depășesc.
Croitori - Cei de la marile case de modă își petrec timpul ducându-se la cei mai puțin cunoscuți, dacă e să ne luăm după fraza ”Ar trebui să vă duceți la X, este croitorul casei cutare”
Cronică - Ușor îndreptată către sine.
Culpă - E întotdeauna ”din…”
Cuminte - Altădată, indisp. pentru o tânără.
Curiozitate - Când vă cuprinde, este adesea periculoasă.
Curriculum vitae - Sună a prevestire rea în încercări fără prea mari speranțe: ”Trimiteți-ne CV-ul dumneavoastră. Vă sunăm noi”.
Curse (bretele, cravate etc) - Primele arme-fetiș ale miliardarilor self-made-men: ”A început prin a vinde cravate cu bucata”.
Cuvânt (fără un) - Întotdeauna urmat de ”fără nimic” în confidențele femeii sau bărbatului părăsit.
(A) da peste cap - Nu se folosește decât pentru șampanie.
Deci - Se folosește mult la radio pentru a ”porni” frazele.
Degradare - Rezervată aproape exclusiv militarilor și clădirilor publice.
Dentiști - Toată lumea știe un dentist foarte bun: ”E minunat. Foarte scump, dar și foarte bun. De altfel e imposibil să obții o programare.”
Depresie nervoasă - Se spune ”nervous breakdown”, în cazul unui om de afaceri.
Deșert - Deauville, Cannes, Biarritz în extrasezon.
Dezordine - Cea mai mare ”domnește” în faptele diverse, unde este mereu ”de nedescris”.
Divin - Odinioară rezervat divinităților grecești și creștine, astăzi este aplicat unui sejur estival, unei pălării, unui surâs imbecil, la ceva abstract.
Domn, doamnă - Fără importanță, dacă nu se specifică: ”Este un domn” sau ”Este o doamnă”. Și m.b. ”mare”. Ex. ”marea doamnă a filmului francez”.
Domnișoare - (care predau pianul) Au visat mereu să fie bogate.
(**A) Dormi -** Ca un prunc, buștean, ca o valiză, iepurește - foarte rar ca un om normal.
Dragoste - a) Ei, haideți, doar asta contează! b) La naiba, dragostea nu este totul în viață!
Drumuri - Orice s-ar spune, avem cea mai bună rețea de drumuri.
Economist - Mereu ”distins”.
Ecou - Flaubert recomanda să fie amintite cele de la Panteon și de la podul din Neuilly. Se va adăuga (de către snobi) cel de la Albert Hall din Londra, sală de concerte definită de Sir Thomas Beecham drept singurul loc unde compozitorii englezi își pot asculta creațiile de două ori.
Ei - A treia persoană a pluralului cel mai adesea subînțeleasă (”Cât o să ne mai prostească în față cu aiurelile lor?”) și adoptată de toți francezii pentru a desemna originea tuturor relelor: deputați, perceptori, comuniști, fasciști, pietoni, șoferi, funcționari, guvern, americani, ruși etc. Mereu e vina acestei a treia persoane, niciodată a persoanei întâi.
(A) Elimina - ”A transpira” în înalta societate.
Emoție - Nu e bună decât să-ți facă inima s-o ia la trap.
Enorm - ”Eeeenorm!” dovedește că avem suflu.
Epocă - ”De aur”, de când nu mai e ”la belle époque”.
Evidență - Ceea ce alții nu văd. Ori ”împotriva”, ori ”potrivit oricărei”.

Exclus (Nu este) - Numai cei înapoiați mai spun: ”Este posibil să…”, ”Se poate …” sau ”Nu este imposibil”. Un ”Nu este exclus” face din dumneavoastră alt om.
Exigențe - Cele de astăzi sunt neiertătoare.
Expresivitatea (privirii) - Întotdeauna frapantă în portretele arătate de ghizi. În fiecare muzeu există un portret pictat astfel încât ochii să vă urmărească de oriunde l-ați privi.
(A) face - Unul dintre cele mai vechi și mai solide ”vehicule” lingvistice și-a pierdut independența în anii `30, anexat de turiștii care ”fac” Grecia și Italia, ”au făcut” lacurile, vor face Suedia etc. Își păstrează totuși locul în vocabularul medical obișnuit: ”M-am făcut cu o angină”, ca și în vocabularul automobilistic: ”Faceți mult până la Paris?”
Fapte diverse - Portăresele din ele trăiesc. Locatarii le devorează. Ziarele se hrănesc cu ele.
Farmec - Adesea, nesfârșit.
Fast - Adesea nemaiauzit.
Față - Trebuie să scapi cu ea curată. Exclusiv ”pe…”.
Femeie cu scaun la cap - Femeile primesc ca pe un compliment această insultă indirectă care confirmă superioritatea bărbatului; nu se spune și ”bărbați cu scaun la cap”, pentru că toți sunt așa.
Ferchеș - Odinioară rezervat ofițerilor tineri de cavalerie. Astăzi, tuturor ofițerilor tineri și, uneori, cailor pur-sânge.
Festin - Mereu pantagruelic, al lui Balthazar sau Lucullus.
Fetiță la prima împărtășanie - ”Dumnezeule, parcă e o mireasă în miniatură!”
Fiu - În faptele diverse, mereu ”nerecunoscător”, ”risipitor” sau ”al unui bogat industriaș din Nord”. În toate aceste cazuri, ”fiu de familie bună”, firește.
Fleacuri - Doar ceilalți le acordă importanță.
Fractură - Unul dintre numeroasele lucruri despre care se spune să sunt bune când sunt rele. De altfel, nu este considerată accident grav decât dacă este cauzată de schi.
Francez - Urmat de ”adevărat”: nespus de generos, voltairian sau galant; precedat de ”non-”: ceva aiurea. ”Imposibil” se pare că nu este.
Francez de mijloc - Orice francez, cu excepția dumneavoastră.
Francmasoni - ”Se susțin teribil unul pe celălalt. Au o strângere de mână specială”.
French cancan - Declanșează automat ”frou-frou„, ”Ce vremuri erau!”
Funcțional - Foarte folosit de la un timp pentru buzunare și pentru un număr considerabil de lucruri despre care te întrebi cum de au putut fi folosite atâta timp fără a fi ”funcționale”!
Furat - Odinioară rezervat bătrânilor spoliați de către copiii lor, se aplică astăzi la stilul unui scriitor, la jocul unui actor, la maniera de a picta a unui artist.
Furie - Atribut exclusiv franțuzesc.
Furnici - ”Duc obiecte de o sută de ori mai grele decât ele.”. De citat Maeterlinck și Fabre. Pasionant subiect de studiu, dar nimeni nu le studiază.
Garden-party - N-ar putea fi decât ”extrem de elegant”.
Gaură - Ca și lovitură, apare peste tot. Se face, se astupă. Poate fi mică, nu foarte mare, în casă, în cer, de acoperit în buget. La golf, dacă ratezi una, stai un tur.
Gemene - a) ”Dacă aș avea gemene, le-aș îmbrăca la fel, este adorabil!”; b) ”Dacă aș avea gemene, nu le-aș îmbrăca niciodată la fel, este ridicol!”
Grindină - Adeseori, mare cât un ou de porumbel.
Gripă - Indiferent dacă e bună sau rea, dar în special rea, când este asiatică.
Gură-cască - Cei mai buni, ca și strengarii, sunt parizienii.

Guvernante englezoaice - Orice s-ar spune, nimeni nu este ca ele.
Hai! - Incipit verbal folosit de un francez atunci când își ia la revedere de la un altul: ”Hai, la revedere!”
Halucinant - Ieri, folosit pentru a caracteriza ceva cu adevărat halucinant, azi poate preceda (snobi) ”de frumos”. Foarte utilizat de asemenea de marii exploratori pentru: aurore boreale, vulcanii din Chile, ruguri indiene, mulțimi din China.
Havană - Oraș pe care-l fumezi.
Hidalgo - Frumoși sau întunecați, așa sunt toți spaniolii, mai ales dacă apar în presă, ca personaje într-o dramă pasională.
Hobby - Idee fixă a erei atomice.
Ieftin - Așa sunt, dacă nu în realitate, cel puțin în conversație, femeile, banii, spiritele.
Iezuiți (evrei, masoni) - ”Conduc lumea!”
Imbecil - Despre timp, despre bani, despre primăvară. Foarte pei. dacă este și ”bătrân”. De altfel, niciodată nu este tânăr. Trebuie, totuși, să trăiască și el.
Impecabilă - Stare a mașinilor la mâna a doua.
Imperturbabil - Rezervat calmului.
Incapacitate - Deseori notorie.
Incendiu - Ziarele îl amintesc mereu pe cel din bazarul Charité, unde bărbații le-au călcat pe femei în picioare. Izbucnește brusc și se propagă cu viteza fulgerului. Un act criminal nu trebuie exclus a priori.
Inextricabil - Rezervat harababurii, ambuteiajelor și pădurii virgine (înlănțuire de liane).
Infamie - La singular, dispune de un stâlp, la plural, mereu ”groaznice”.
Infarct (miocardic) - Angină pectorală, cam de la 1950. În limbajul obișnuit, se deplasează, după cum se știe, un -r, devenind ”infract”.
Ingrat - Se spune despre figura persoanelor pe care nu le poți distruge pe față.
Inimă de aur - Adesea ascunsă de directorii de întreprindere sub o figură posacă.
Insolit - Servitor credincios obișnuit odinioară cu slujbe onorabile dar mărginite, liniștite, nu merita discreditarea sau riscul de a-ți face un serviciu. Erau astfel cuvinte care trăiau liniștite în dicționar și pe car o mână necunoscută le trezește din somnul în care se cufundaseră pentru a le folosi sub toate formele. În Franța, de ceva timp, nu mai este nimic original, bizar, straniu, curios, de mirare, ciudat, caraghios, totul este insolit. și când spunem nimic, includem aici orice obiect: o pălărie, o legătură, un cal, o crimă, un piept, o conferință, un pantalon sau o friptură. Se vorbește despre lansarea unei noi cărți a unui autor productiv: „Este cea mai insolită dintre lucrările lui X”. Un night club, pentru a-și atrage clienții, afișează: ”O ambianță insolită”. Insolitul apare pretutindeni, într-un film sau la o espadrilă și, dacă nu avem grijă, toată țara va deveni insolită.
Inteligență - Calitate banală, dacă nu este precedată de ”mare„.
Interes - Întotdeauna ”foarte viu” în scrisorile pe care editorii le adresează unui autor căruia îi returnează manuscrisul. ”Manuscrisul dumneavoastră este, în același timp, bun și original. Din nefericire, ceea ce este bun nu este original. Iar ceea ce este original nu este bun” (Samuel Johnson)
Interior - Consolare permanentă și mereu lăudată de turiști, când plouă pe litoral.
Interzis - Dă sare și piper lucrurilor.
Intuiție - Cea feminină este superioară.
Iritare - Mânie, la cuvintele încrucișate.
Istoria - a) ”Se repetă întotdeauna”; b) ”Nu se repetă niciodată”.
Împopoțonare - Întotdeauna ”ciudată”. Pentru o femeie, ceea ce poartă femeia și este remarcat de soț.

(A da cu) Împrumut - a) ”Nu li se dă cu împrumut decât bogătașilor”; b) ”Credeți-mă, dacă îi dau bani, îi fac cel mai mare rău!” A se cita spusele lui Gibbs: ”E mai bine să dai pur și simplu, decât să dai cu împrumut: te costă tot atât”
Încurcătură - Mereu ”de necrezut”.
Îndrăzneală - În ciuda numelui său, este rareori singură, ci mai degrabă, însoțită de ”incredibilă”, ”rar întâlnită”, ”nemaiîntâlnită”.
Înec - Nu poate fi decât ”tragic„.
Înmormântare - M.b. ”funeralii”. Și m.b. ”înhumare”. Cauză frecventă a guturaiului. ”Suntem atât de mici… Doar l-am văzut acum opt zile, cum te văd și cum mă vezi… El, care era atât de plin de viață! Vi se părea cam neputincios?... E dureros să spun, dar e mai bine că s-a dus… E ca o ușurare… Sunt mai de plâns nu cei ce pleacă, ci cei care rămân. Dar hai să nu mai vorbim despre asta, este prea trist… Aveți o Gauloise?”
(De) înmormântare - Se potrivește mai ales cu ”figură”.
Înțelegere - Se remarcă adesea o lipsă totală de …….. la alții.
Jargon - ”Al lor”, niciodată al nostru.
Jartieră (ordinul) - Distincție foarte rar acordată de către englezi, dar, dată cu larghețe de către francezi tuturor britanicilor de stirpe nobilă.
Jelanii - Întotdeauna nesfârșite.
Jenă - Ușoară indispoziție de care suferă francezii.
Jockey club - ”Este foarte exclusivist”. A se vorbi despre bila neagră.
Jongleri (prestidigitatori, echilibriști) - ”N-am mai văzut pe nimeni așa de tare!”
(A) Jubila (a se bucura) - În conversație, nu este asociat decât cu ”o sănătate de fier”, ”de un venit bun”, ”de o priveliște frumoasă” și de ce a mai rămas frumos.
Judecători de pace - În perioada Turului Franței: Tourmalet și Aubisque.
Lanternă roșie - De când cu Marthe Richard, nu mai denumește decât ultimul clasat din Turul Franței sau din campionatul de fotbal.
Lapte și miere (curge) - Țară despre care se vorbește în necunoștință de cauză
Legea progresului - Inexorabilă.
Legiunea de onoare - a) ”Azi toți o au. Ajunge să o ceri. Nu mai înseamnă nimic. Ba da, dar dacă este militar!”; b) ”De ce aș fi refuzat-o? Mai degrabă, faptul de a nu o avea ar fi suspect, în ce mă privește. Și pe urmă toți o au” spus la mânie. ”Invidia te face să bârfești!”
Leneș - Întotdeauna urmat de ”dezordonat”, în livrete, după cum ”muncitor” este urmat de ”conștiincios”.
Leneși - Recuzați de Vichy, alungați de URSS, au adesea o viață grea.
Limpede - Stare în care ar trebui să se afle capul când situația nu este limpede.
Lingușitor - N-ar putea fi decât ”josnic”.
Littré - Sfătuitorul oamenilor care-l au chiar dacă nu-l au personal.
Lume - În Franța, când se spune că este frumoasă, înseamnă că nu este drăguță. Când este precedat de ”drăguță”, ia calea fără întoarcere.
Lup (vârcolac) - Deși nimeni nu l-a văzut, toți știu ce este lupul vârcolac.
Lup (de mare) - Întotdeauna ”bătrân”.
Lux - ”Bătător la ochi”, când nu ești discret.
Lux (de amănunte) - Mereu extraordinar.
Mamă de bătaie - Întotdeauna zdravănă. Pro: n-a stricat vreodată cuiva. Anti: poate să creeze complexe copiilor. Uitați-vă la englezi! Literați, amintiți de cea din ”Émile” și, la nevoie, cu un popas prin contesa de Ségur, treceți la Sade.
Manevră - Adesea - cea mai delicată.
Mare - Nimic nu este mai înălțător ”Nu te saturi niciodată de ea” (v. Munte)

Marinari - În general, chefuiesc. Și, bineînțeles, cu pielea tăbăcită de vântul din larg, cu fața brăzdată de apa oceanelor.
Marseieza - Mereu ”vibrantă”.
Mașinație - Dumneavoastră sunteți întotdeauna victimă, niciodată complotist.
Mașinărie - Orice obiect a cărui funcționare sau scop nu se cunosc.
Mărunțișuri - Sau vechituri, sau ”de ici, de acolo”. Ceea ce rămânea unei femei înainte să-și cumpere ceva scump.
Mână - O strângi, o săruți, o dai, o ceri, o refuzi, o forțezi, o ridici, o întinzi, o pui la treabă, la muncă, în foc, pui mână de la mână, ești cu mâna pe inimă când ești sincer; este grea, lungă, moartă, de fier, forte, a justiției, a mafiei, de maestru - pe scurt, îndeplinește toate lucrurile pentru care a fost făcută.
(A) mânca - În țara unde mănânci bine, se mănâncă mult și la figurat: binele, de sub unghii, spinarea, o pâine albă, unghiile, de fund (pe alții), carne de vacă nebună, papară, banii, mălaiul, pe cineva din ochi etc.
Mediu - a) Plin de indicatoare. Legile lui, tăcerile lui; b) Precedat de ”al meu”, ”al tău”, ”al său”, ”al nostru”, ”al vostru”, ”al lor” este de preferat să nu ieși din el și să te căsătorești în interiorul lui; c) În țara măsurii, ni se spune tot timpul ”Nu există termen mediu”.
Migrenă - Mereu ”înspăimântătoare”.
Miniatură - Întotdeauna ”de o finețe extremă”.
Minut - Unitate de timp pe care nu o ai niciodată.
Miop - Ca o cârtiță. De notat că nu există animale sașii.
Moralitate - Atestată ca ireproșabilă la servitorii pe care-i dai afară.
Moravuri - Când sunt ”de nemărturisit”, nu ni se dă nici un amănunt despre ele.
Mortal (rănit) - În acest caz, subiectul se prăbușește, dar nu cade.
Mulțime - Este compusă din noi toți, dar toți avem oroare de mulțime.
Muncitori - Plural social excluzând orice alți cetățeni în afara celor care lucrează.
Munte - Nimic nu se compară cu muntele. Aerul de aici este incomparabil. (v. Mare)
Murdar - Rezervat festei.
Mustrat - În sport, întotdeauna ”serios”.
Mutism - Întotdeauna ”total”.
Mutrișoară - Automat ”simpatică”.
Muzică - Cine nu se pricepe?
Nebună - Așa crede o femeie că va deveni, dacă nu-și găsește geanta. De menționat că, dacă femeile ar înnebuni atunci când afirmă acest lucru, ar fi nebune toate.
Nebunie - Adesea „curată”.
(De) Neînlocuit - a) ”Nimeni nu este de neînlocuit!”; b) ”Dacă nu aș fi acolo, mă întreb cum ar mai merge șandramaua”
Nimic - Nivel de la care pleacă self-made-man-ul. Nimicuri recomandabile: vânzător ambulant, scufundător, docher, vânzător de ziare, emigrant din Europa centrală pe un vapor american.
Notorietate - Manieră de a te face cunoscut, între reputație și celebritate, pe la mijloc (acest avantaj de a fi ”cunoscut de către cei pe care nu-i cunoașteți”, după cum spune Chamfort.)
Noutate - Deși se răspândește ca fulgerul, explodează, totuși, ca o bombă.
Numismat - Cuvânt rar, a cărui folosire este de efect, ca și ”iconoclast” sau ”cefalee”, durerea de cap cu pretenții.
Obstacol - Depinde mereu de o piatră.
Ochi - Adesea ”nu-și cred …….” în fața evidenței.

Ocolișuri - Nu există, firește, pentru că, veșnic, totul este ”fără”.
Odaliscă - Toate femeile pe care le întâlnesc francezii, începând de la Istanbul.
Odios - Rezervat satirelor violente și copiilor.
Om cinstit - Încă ”valabil”, dacă precizăm că-l folosim cu sensul din secolul al XVII-lea. Altfel, se spune despre acest lucru despre un om pentru care nu mai e nimic de spus.
Operă (de binefacere) - Mereu ”admirabilă”.
Oprobriu - Adesea este aruncat. Alții sunt sub povara lui.
Orbi - Dintre toți handicapații, cei mai vrednici de plâns (joc de societate: a se compara, în ordinea preferințelor, ce am alege să fim: orbi, surzi etc.)
Orlogerie (mecanism de) - Foarte util pentru a vorbi despre teatrul anumitor autori de comedie, ca Feydeau: ”Ați remarcat că totul este montat ca un mecanism de orlogerie?”
Ospitalitate - ”Francezii, trebuie să recunoaștem, nu au deloc noțiunea de ospitalitate. Nevastă-mea și cu mine, când eram în Grecia, astă-vară…”. Explor. Citați-o pe cea a eschimoșilor.
Pahar de apă - Cantitate de lichid în care alții se înecă.
Palavre - Mereu interminabile.
Palmă - a) Zdravănă, ca și bătaia; b) Lovitură la nivelul feței, care nu mai este aplicată figurat.
Panoramă - Deseori ”unică”, este recomandabil să te bucuri de ea.
(A) paria - Mereu se pariază pe ceva, într-un fel sau altul.
Paris - Parisul va fi mereu Paris. Parisul nu mai este Paris. Dacă ai trăit la Paris, nu mai poți trăi în altă parte. La Paris nu mai poți să trăiești. Parisul merită o liturghie! Parisul nu face doi bani. Nimic nu este mai presus de Paris. Parisul nu înseamnă Franța. Franța, fără Paris, nu ar mai fi Franța.
Paroxism - Se potrivește cu furie și cu mânie.
Pată - În trecut, întotdeauna ”de neînlăturat„ (v. TARĂ)
Patrie - Orice om are două, datorită Franței.
Pălărie (jos) - Mai folosește încă la exprimarea opiniilor, chiar dacă, fizic, nu există.
Pălărie (de soare) - Le stă mereu bine.
Păr - În flăcări, dacă este roșcat.
(A) Părăsi locul - Aproape niciodată fără ”fără„.
Pâinea (asta) - Nu e de mâncat.
Pedeapsa capitală - Ești pro sau contra. Indiferența nu dă bine.
Pederești - A se face deosebirea între cei adevărați și cei falși. ”Uneori sunt oameni foarte cultivați. Au existat întotdeauna (a se vedea Socrate!), vor exista întotdeauna! Remarcați că sunt unii foarte bine. Femeile îi adoră. E foarte plăcut să ieși cu ei”.
Pedigri - Arbore genealogic al vecinului.
Penați - Domiciliul legal al omului cumsecade, care se întoarce veșnic la ei.
Pene - ”Nu se mai scrie cu adevărat bine decât cu penele proprii!”
Pereche (de mâneci) - Nu se vorbește decât despre astfel de pereche.
Pericol - Rareori în propria locuință.
Peripeții - Se numără cu miile odată pentru totdeauna (v. Saborduri).
Perle - Se găsesc în scoici și în ziare, dar cele mai apreciate în zilele noastre sunt cele ale oamenilor căsătoriți (”Eu am o perlă!”) și în pliantele turistice: există o perlă la Engandine, o juma' de duzină de perle pe Rivieră, trei în Adriatica, două pe coasta bască, una în Tirol - și nu s-ar putea spune exact câte perle sunt în colierul turismului.
Pescari - Foarte utili vara, pentru a ști timpul probabil.

Pictori - ”Din atâția aspiranți, câți devin cu adevărat pictori, vă întreb? Toate jocurile sunt făcute de negustori. Trebuie să ai noroc, ca peste tot. ”
Piept - Etichetat cu grijă de către francezi; poate fi abundent, plat, trist, superb, provocator, agresiv, căzut, avantajos, impozant, opulent, mic, de piatră, fals, plin, spiritualizat, obraznic și, în ultimul rând, feciorelnic.
Pietoni - Automobilul i-a ucis; dar bătrânii mai rezistă.
Pisălog - Face parte din cuvintele rezervate celorlalți. A se cita definiția lui Bierce: ”Cel care vorbește când dumneavoastră ați dori să vă asculte.”
Placă - Foarte apreciată de ziare când este ”turnantă”, în special pentru a caracteriza capitalele drogurilor. Este cu atât mai folosită de diplomați, cu cât trebuie să-și explice prezența în posturi de importanță mai mică (Berna, Viena, Tanger, printre altele și, în general, toate capitalele, cu excepția Washingtonului, Moscovei sau Londrei), spunând: ”Este o placă turnantă, care îmi permite să fiu la curent cu tot.”
Plebeu - Cuvânt neplăcut pentru urechile poporului, căruia, totuși, pare să-i placă, dacă ne încredem în folosirea lui abundentă de către ziare din momentul în care apare o mezalianță la o curte regală. Nimeni nu s-ar fi gândit să-l facă plebeu, pe domnul Tony Armstrong Jones înainte de căsătoria sa cu prințesa Margaret. A devenit plebeu automat.
Plecat - Dacă este bătrân, la cele veșnice.
Plută - Alt mod de a duce pe cineva cu prețul.
Poziție - Cea a hotelurilor este întotdeauna ideală în prospecte.
Popă - Întotdeauna mieros - foarte folosit când este vorba de gesturi.
Preot - Întotdeauna ”cumsecade”, dacă este de la țară.
Preș - Ceva cu care-ți duci musafirii.
Pretenții - Se ridică.
Populații - Nume pe care anumite popoare îl dau altor popoare.
Portărese - a) Informatoare ale poliției. Ar trebui eliminate. Numai în Franța mai există! b) Totuși, ne fac multe servicii. Trebuie să știi cum să le iei, asta e tot!
Porumbei - a) Plaga monumentelor noastre. De amintit situația umilitoare a generalilor din strada Rivoli, ajunși de nerecunoscut. b) Sunt una dintre atracțiile Parisului. De ce să ne înverșunăm împotriva acestor biete păsărele, sunt alte lucruri de eliminat!”
Pretext - Niciodată nu este bun când est precedat de ”doar un”.
Prezență - Se cere pentru a vorbi despre un actor sau despre un pictor.
Privire - - A trecătorilor: înghețată, plină de reproș, amuzată, indiferentă
- A copiilor, de Crăciun: fascinată
- A copiilor, în rest: fățarnică
- A cămășilor negre: rea sau batjocoritoare
- A marinarilor: pierdută în zare
- A ghizilor montani: de vultur
- A polițiștilor: bănuitoare
- A vameșilor: inchizitorială
- A fetelor: modestă (Neuilly) sau nerușinată (Saint-Germain-des-Prés)
- A tânărului ofițer: cinstită și credincioasă
- A liceenilor: fugară sau pofticioasă
- A membrilor Jockey Club: sfidătoare
- A negustorului bătrân: deșănțată sau care te dezbracă
- A petrecărețului: dezamăgită
- A fetei bătrâne: resemnată

- A businessman-ului: dură (Citit într-un roman polițist american: ”Făcuse atâtea afaceri ilicite cu oțel, că și privirea lui avea ceva metalic.”
- A misionarului: blândă, de parcă ar fi părăsit deja această lume
- A chiulangiului: în altă parte
- A refugiatului de după Cortina de Fier: hărțuită
- A femeii pocăite: de câine bătut
- A călugărului: pierdută pentru această lume josnică.

Proaspăt - Contrar altor cuvinte care preferă să fie ”încinse”, acesta nu se consumă decât dacă este pus, în prealabil, la rece.
Programe școlare - Din ce în ce mai încărcate.
Promiscuitate - Deseori ”supărătoare”.
Prostie - ”Prostia omenească nu are margini”.
Proteste - Deseori vehemente, mereu la plural.
Psihanaliști - ”Când ajungeți să vă dați pe mâna ăstora, înseamnă că ați înnebunit!”
Punct de vedere - ”E și acesta un punct de vedere” nu e de bine.
Rachete, proiectile etc. - a) ”Ce epocă interesantă! Unde se vor opri?„; b) ”Dacă așa ar fi oamenii mai fericiți! De parcă n-ar mai fi loc pe pământ! Și să mai spună că rinita n-are leac!”; c) Original: ”O să mă credeți prea sceptic, dar pe mine nu mă interesează deloc chestiile astea!”
Rasă - Cronicarii sportivi o folosesc mult pentru a-in îmbrăca cu ea pe sportivii amatori trecuți la profesionism.
Răscumpărare - Legată de răpire, de geniu sau de glorie.
Război - a) ”Cât va fi lumea lume vor fi războaie!”; b) ”La război, ca la război!”; c) ”Au fost și vor fi mereu!”
Răzbunare - Întotdeauna publică.
Râs - De citat faimoasa teorie a lui Bergson, chiar dacă nu o cunoști.
Râsul (de) - Nu poți fi decât ”de râsul tuturor” sau ”de râsul lumii”.
Rea voință - a) Trebuie exclusă; b) Există, fără îndoială; c) N-ar trebui eliminată a priori.
Reabilitat - Odinioară rezervat justiției; se folosește mult pentru a caracteriza fotbalistul sau echipa care a jucat mai bine cu o duminică în urmă.
Recomandare (Scrisoare de) - a) Pot folosi întotdeauna. b) Nu sunt bune de nimic.
Recunoștință - Nu vă așteptați la așa ceva din partea celor cărora le-ați făcut un serviciu. De la alții, cu atât mai puțini.
(A) recupera - Folosit de obicei pentru metalele neferoase, se aplică, vara, familiei: ”Mă duc să-mi recuperez nevasta și copiii!”
Refren - Mereu același.
Regină - Când este mică, este vorba despre bicicletă. În bătălii, este infanteria. În ziare, este cumnata lui Armstrong Jones.
Relativitate - Cuvânt cu care dai impresia că știi teoria lui Einstein. Și m.b.: $E=mc^2$. Poți adăuga ceva protoni și neutroni. De concluzionat: ”În fond, tot ce ne învață în liceu e egal cu zero!”
Religie - ”Este, totuși, foarte utilă. Cu ce-or s-o înlocuiască?”
Renume - ”Îți voi scrie, prietene!”
Respect - În discuțiile dintre soți, revine mereu pe buze, alături de tandrețe. Când o femeie (un bărbat) spune despre soțul său (soția sa) că îl (o) respectă, înseamnă, în general, că îl (o) înșeală.
Ritm - Întotdeauna ”vioi” în faptele diverse care relatează accidente rutiere. Urmat de ”nebunesc”, arată ceva de bun gust (mobilă, haine). Precedat de ”nebunesc”, anunță o catastrofă.

Rotschild - A făcut avere vânzând prea devreme.
Rubin - Deseori pe unghii, arareori pe deget.
(A) rumega - Altădată, rezervat erbivorelor. Azi se aplică infractorilor (planuri) și chiar intelectualilor, despre care se spune că rumegă idei.
Sabordări - Întotdeauna cu miile în romanele de aventuri.
Saint-Cloud - Pentru nepoftiți, aglomerație de 25,413 locuitori. Pentru oamenii bine: golf cu 36 de găuri.
Samar - Purtat de către măgar, nu-i rănește decât pe oameni.
Satir - Mereu ”odios”, în general de negăsit.
Savanți - Ai noștri sunt cei mai buni, dar nu au laboratoare.
Sânge - Clocotește și este încă vărsat mult în campanii.
Schi - a) ”Este un sport minunat. Îl practic de fiecare dată când pot. Vă înțeleg perfect.” b) ”Să riști să-ți rupi ceva pentru a faci pe clovnul pe două scânduri, aiurea! Vă înțeleg perfect.”
Schivnic - Mereu ”gras ca o bute”.
Sclavagism - Rezervat dragostei.
Scop - Lucru pe care oameni îl caută în timpul vacanțelor și, uneori, în van, toată viața.
Scotland Yard - ”Foarte superior” Siguranței noastre. De altfel, și numele este mai bun.
Scriitură - Foarte folosit de către snobi când este vorba despre un film, despre o pictură, nu și despre o carte.
Scrimeri - Toți ”lame fine”.
(A se) scuza - Între cei care se scuză că ne-au dat din ciolanul lor și cei care se scuză că nu ne-au dat nimic, cei care se scuză de neștiința lor și cei care se scuză că par ratați, cei care se scuză că vorbesc prea cu grijă și cei care se scuză că ți-o spun pe șleau, cei care se scuză că au copii prost crescuți și cei care se scuză că nu cresc copii, cei care se scuză că vă deranjează atât de devreme și cei care se scuză că au telefonat atât de târziu - lumea își petrece o mare parte din zi spunând: ”Îmi cer scuze”, formă curioasă, preferată simplului ”Scuzați-mă!”. Dacă cei care nu-și cer scuze sunt nătărăi, cei care-și cer tot timpul sunt și mai greu de suportat; pentru că trebuie să protestezi din politețe, deși scuzele lor sunt perfect întemeiate: mâncarea este proastă, vă trage curentul la picioare, ați vrea să fiți în pat, dar dumneavoastră spuneți că totul este minunat, că vă simțiți foarte bine, că nu sunteți deloc obosit.
Secretară (bună) - Mai importantă decât orice altceva, mai greu de găsit decât un director adjunct.
Seninătate (cu deplină) - Stare în care personajele importante iau hotărâri.
Señor - Dă culoare locală romanelor de aventuri care se desfășoară în America de Sud, inclusiv în Brazilia, unde cuvântul nu există.
Serviciu militar - Perioadă în care se mănâncă destul de rău, dar care alimentează conversația pentru o viață.
Servitoare - Întotdeauna amabilă în foiletoane.
Servitori - (V. conversația de la început) Unul dintre primele subiecte de conversație - 77,2% în 1950. Ceea ce dovedește că, deși servitorii sunt din ce în ce mai puțini, se vorbește din ce în ce mai mult despre ei.
Sete - Să știi dacă ai prefera să mori de sete sau de foame este o întrebare care place, aparent, întotdeauna.
Shocking - Anglia de buzunar a francezilor, alături de ”lancing”, ”footing”, ”smoking”.
Siguranța națională și Prefectura poliției - Se retrag întotdeauna cu coada între picioare.

Sintaxă - Loc în care francezii se autoflatează.
Smarald - ”Nimic nu este mai frumos decât un smarald frumos” (sau rubin, safir etc.)
Soldat - ”Soldățel”, dacă este unul de rând. ”Mare”, dacă este general.
Solomonar - Folosit pozitiv în Africa și în Oceania, , în Franța numai negativ: ”Totuși, nu este solomonar!”
Somnambuli - ”Fericiți”, dacă nu în fapte, cel puțin în rubrica fapt divers.
Sparanghel - Legumă utilizată ca măsură a grandorii.
Spirite - ”Atenție!Umorul și spiritele sunt două lucruri diferite!”
Sportsmen - Nume pe care ziarele îl dau oamenilor care-i privesc pe alții agitându-se pe stadioane sau la hipodrom.
Standing - Nu există standing mic.
Star - ”Dacă o iei mai profund, nu mai este atât de drăguță”.
Stradivarius - Nume de viori în ”Fapt divers”.
Străin (jidan, negrotei) - Adesea ”împuțit„: ”Imigrant împuțit”.
Strălucit - Adesea, precedat de ”nu prea” sau ”nu foarte”.
Strălucitoare - Adj. obligatoriu pentru o regină sau un star într-o ”(somptuoasă) capă de hermină”
Subiectiv - A ezita să afli dacă ești pe un plan subiectiv sau obiectiv va lăsa întotdeauna interlocutorul pe gânduri.
Subprefectură - Adesea urmată de ”oarecare„ la parizieni.
Suflu - În anumite împrejurări mulțimea ți-l ia.
Șoarece - Singurul animal care are drept mamă un munte.
Șterngari - Toți parizieni. Cronicarii îi folosesc pentru a spune ceva de bine despre cineva.
Tanagra - Despre o dansatoare oarecare: ”Este o Tanagra!”.
Tandrețe - În discuțiile conjugale, soră geamănă a respectului.
Tară - În general, de neînlăturat (V. Pată)
Tartă - La restaurant, nu mai au niciodată, mai ales dacă este specialitatea casei.
Tâlhari - La drumul mare, niciodată la ulicioară.
Târâș-grăpiș - Mod ciudat de a susține o conversație.
Televiziune - a) ”De înlăturat, dacă aveți copii. Se lipseau cu ușurință de ea când nu exista. Orice ați spune, este un factor de tâmpire. Suntem o generație de audiovizuali!” b) ”Are și părți bune. Nu te poți lipsi de ea. Trebuie să fii în pas cu vremurile. Este, totuși, extraordinară!”
Temniță - Curiozitate amintită de ghizi și care exercită o fascinație deosebită asupra turiștilor (supliment).
Temperament - Foarte utilizat în teatru: ”Este un temperament!” este mult mai bine decât ”Este o actriță excelentă!”.
Ticălos - Nu este prea grav, dacă nu este urmat de ”nenorocit”. ”Șmecher”, dacă este mic.
Timp liber - Te odihnește după o activitate; este recomandabil să ți-l ocupi cu o altă activitate.
Timpul - a) Rezolvă totul. b) Nu rezolvă nimic. Uneori, trebuie omorât. Time is money, dar, lucru, ciudat, banii nu înseamnă timp.
Tiv - Cuvânt-cheie în conversațiile casnicelor. Orice poate fi aranjat cu un mic tiv.
Trandafiri - ”Ce păcat că nu ați venit săptămâna trecută! Trandafirii erau atât de frumoși, nu Gaston?” Sunt trimiși la iubite. Uneori, sunt puși peste ele. Literați: „Iubito, hai să vedem dacă trandafirul…” lăsați să se creadă că știți continuarea și că l-ați citit pe Ronsard.
(A) Trăi (de azi pe mâine) - În anumite cercuri, Megère iarna, Saint-Tropez vara.

Trăsnet - Adeseori se comentează astfel: ”Acesta era să cadă foarte aproape!”; ”Am auzit un zgomot! Am crezut că o să se prăbușească și casa. Ciudat că ziarele nu spun nimic.”
Trăsură - Înhămat la o …. veche și bună.
Turiști - Denumire dată de călătorii francezi altor călători francezi și străini.
Turnantă - Loc unde francezii adoră să se posteze pentru a-și aștepta prietenul, mai ales dacă este scriitor, artist, dansator etc.
Turnul Eiffel - a) ”Hidos, pocește capitala!”; b) ”Fără el, Parisul nu ar mai fi Paris!”; c) (turnul Eiffel, Empire State Building, Puy de Dôme etc) - ”Uitați-vă la oameni, parcă ar fi furnici!”
Țap - Mereu ”ispășitor”, dacă este vorba despre un bărbat.
Țesături - Mai bune înainte de război
Țipătoare - Rezervat culorilor și toaletelor altora. Parveniții se îmbracă țipător, niciodată, dar niciodată noi!
Țânțar - a) ”Unul să fie, și e pe mine!”; b) ”Nu știu ce face Lucien, că nu e niciodată înțepat”.
Ulei - Foarte apreciat de către francezi în bucătărie și la Bursă (a luneca precum uleiul, a merge ca uns etc.)
Ulterior - Inevitabil în relatările jandarmilor și, pe cât posibil, pronunțat cu un accent prețios.
Uman - Calitate intrinsecă a documentului publicat de un ziar. Se adaugă ”de prim ordin” sau m.b. ”bulversant”.
Urechi - Să nu-ți crezi lor!
Valabil (și m.b. universal valabil, valabil în sine) - Deși pierde teren, este încă destul de folosit. Un lucru, o cameră, o persoană chiar este valabilă sau nu. Este, rând pe rând, categoric, nuanțat, intelectual, matematic. Exemplul 1: se va întreba, în legătură cu o carte:”Este valabilă?”. Și se va răspunde: ”Este destul de valabilă în sine.”, nuanță restrictivă și de bun gust, dovedind că trebuie să sapi mult pentru a găsi comoara. Exemplul 2: conversație despre ”Roșu și Negru” - a spune că nu trebuie să se permită ecranizarea unor asemenea capodopere este o chestie fumată. Să spui că n-ai putut niciodată citi așa ceva dă bine în anumite medii înalte. Și mai bine, spuneți că ați fost bulversat. Ați suferit pentru Stendhal (chiar pentru Beyle), Roșul vi s-a urcat în obraji și ați văzut Negru în fața ochilor de necaz că nu puteți să vă reculegeți la mormântul autorului care tocmai se răsucea în el. Mai adăugați ”Chestia asta mi s-a părut universal valabilă.”
Valuri - Cuvânt drăguț, în care nu trebuie să intri. De notat că, pentru o femeie, ”a intra în valuri” înseamnă a rămâne pe trotuar.
Vamă - a) ”Nevasta mea moare, dacă nu trece ceva fraudulos”; b) ”Eu am oroare de acest lucru”.
Văi - Nu se mai folosește decât precedat de ”prin munți și prin …”
Văl - Obiect care e luat la singular și este pus la plural.
Vârf - Multe lucruri îl ating (sezon, oră etc.)
Vârful (limbii) - Servește pentru păstrarea cuvintelor care nu ne vin.
Vârful (degetului mic) - Utilizat pentru a pune acolo ceea ce ai învins.
Vârful (nasului) - Ceva de care-i duci pe oameni.
Vehicul-anexă (de artilerie) - Nu se vorbește despre acesta decât în contextul funeraliilor mareșalilor francezi.
Vergă (mare) - Foarte utilă în romanele de aventuri pentru a spânzura căpitanul (scurt și cuprinzător). Exc. De asemenea: mare ticălos, hun etc.
Veros - Rezervat avocaților și oamenilor de afaceri.

Verstă - Dă un aer rusesc.
Veselie - ”Cea mai adevărată” domnește întotdeauna, dacă nu la întruniri, cel puțin în relatările despre acestea.
Vezici - Nimeni nu a văzut vezici care să semene cu burdufurile, dar toată lumea vorbește astfel.
Vicios - Se recomandă să nu fie prea folosit în societate, mai puțin în legătură cu ”cerc” și cu ”atitudine”.
Vigoare - Întotdeauna asociat cu ”suplețe” și cu ”strălucire” (naturală) în publicitate, în spoturile despre loțiuni capilare. Deseori, ”de nebănuit”.
Vin (de țară) - Mereu bunicel. Merită să te sacrifici. Coboară încet la picioare, dar urcă imediat la cap.
Violență - Pentru furtuni și tornade, în general, precedat de ”de o extremă”.
Virtuozitate - Mereu extraordinară.
Viscere - Prelevate din cadavre și răscolite de evenimente.
Vizir - Întotdeauna ”mare„.
Voalat - ”De abia” când este vorba de subînțelesuri.
Voce - ”A auzi voci” este întotdeauna pei. Mai puțin pentru Ioana d'Arc. Sunteți sfătuiți să le ascultați pe cele mute: rațiune, conștiință.
Volatil - Aproape exclusiv rezervat amoniacului.
Vraci - ”Știu unul formidabil. Îl știți pe X. Nu mai putea să meargă de șapte ani. Ei bine, în zece minute etc”
Wall Street - ”Hipersensibili la orice creștere de temperatură a președintelui SUA.”
Yaht - Simbol al reușitei, a eclipsat Legiunea de onoare, pe care, de altfel, v-o dă statul când aveți un iaht.
Zdravăn - Rezervat guturaiului, tărăboiului și arsurii.
Zel - Se spune despre un colaborator la care nu se poate remarca nimic altceva.
Zero - Punctul de plecare al multor oameni ajunși. De notat că nu se pleacă niciodată de la 1.
Zi (Într-o bună) - Expresie consacrată pentru a anunța, în general, ceva rău: ”Într-o bună zi totul s-a dus de râpă!” În țara logicii și a inteligenței carteziene, locuțiuni ca ”Asta ne mai lipsea”, ”E ceva de pomină” sau ”Ne-am pricopsit!” arată că binele și răul merg deseori mână în mână.
Ziare - ”Dumneavoastră credeți tot ce scrie în ziare? Vă vând numai gogoși! Ei, spuneți-mi ultima ….” În general, ”prizonieri ai intereselor particulare”.
Ziariști - a) Ziaristului: ”Ce pasionant trebuie să fie! Vedeți atâta lume… Și pe urmă, aveți acces peste tot!” ; b) După ce ziaristul a plecat: ”Asta nu e meserie. De altfel, chiar ei o spun: ziaristica te duce peste tot, cu condiția … etc.” Mereu la pândă, scriu orice. ”Nu știu cu ce să mai umple ziarele alea ale lor!”
Zigomar - Denumirea unei ciudățenii.

DIN ISTORIE ȘI GEOGRAFIE

ISTORIA, AȘA CUM O ȚINEM MINTE DE LA BACALAUREAT PÂNĂ LA MOARTE

Dacă este adevărat că, așa cum spunea Eduard Herriot, cultura este ceea ce rămâne când ai uitat tot, trebuie să recunoaștem că doisprezece ani de școală intensivă nu-i oferă prea multe omului cinstit. Majoritatea înaintează în viață pe nisipuri mișcătoare, unde zac, claie peste grămadă, un capitol de coloană dorică, tabăra Steagului de aur, tronul lui Xerxes, un capăt din Termopile și prevederile unui tratat odios de la Paris. În ciuda acestora, el își face foarte bine intrarea în saloane: nimeni n-ar putea să-i reproșeze că nu a menționat pe unul dintre regii care au făcut gloria Franței: Thierry I, Thibert, Charibert, Goutron, Thibert al II-lea, Thierry al II-lea, Eudes, Raul sau alții din neamul lui Carloman, chiar un Henric I sau un Ludovic al VIII-lea, foarte exact, fără a da această impresie, ”trei sute optzeci și cinci plus treizeci și șase, șase și cinci, unsprezece și eu rețin un …” adică (pe scurt) o mie două sute șase ani care sunt neclari, dintr-un total de o mie șapte sute nouăzeci și doi de ani de regalitate, ceea ce este apreciabil.

Pentru a simplifica și mai mult lucrurile, plecând de la 0 (Isus Hristos), fie în marșarier, fie în priză directă, se poate spune - și chiar scrie - că istoria, așa cum e de bon ton s-o cunoști, formează, după eliminarea surplusului, un concentrat de cincisprezece pagini, a căror esență v-o dăm mai jos:

DATE JALON ȘI SEMI-DATE

În arborele milenar la istoriei, câteva date se prăbușesc în manuale, altele, în uitare. Unele dintre ele sunt inventate; anumite date sunt mai importante decât altele. Ex. 1789 este un an care se reține. În schimb, 1790, în care s-au petrecut lucruri foarte importante, nu este reținut. În altă ordine de idei, mai stufoasă, 1925 a marcat o cotitură importantă, dar nimeni nu se referă la 1923. Ca să nu mai vorbim de 1900, despre care s-a vorbit prea mult, dar este, într-adevăr, un an gen belle époque.

732-800-1214-1453-1515-1789-1815 sunt cele șapte date-jalon care-i permit unui burghez să facă față în orice împrejurare.

Mai aproape de noi, adesea contemporane, semi-datele trebuie înregistrate de asemenea. Vrem să vorbim toți de fiecare dată de 2 decembrie, 4 august, 6 februarie, 13 mai, 18 iunie, date nu foarte importante, despre care analele politice franceze fac atâta caz, încât Mark Twain îi sfătuia pe turiști să se înarmeze cu un calendar adecvat înainte de a debarca în Franța.

RUDIMENTE DE ANTICHITATE

Absalom - Pașaport pentru nemurire; părul cu care a rămas agățat în istorie. Alte pașapoarte de același gen: Alcibiade, Damocles, Diogene.

Agripina - Întotdeauna îți vine în minte când este vorba de otrăviri, alături de doamna Vorsin și de Lucrezia Borgia: ”Este o Agripina!”. Istoria fiind prima dintre științele morale, amintirea Agripinei cea Tânără, otrăvitoare și lipsită de scrupule, a eclipsat-o complet pe cea a mamei sale, Agripina cea bătrână, virtuoasă mamă de familie (nouă copii - cărora Tiberius le-a suprimat alocațiile).

Alcibiade - Exemplu de bărbat rămas în istorie datorită câinelui său, un fox-terier care-i aducea multe. Ped. firește, pentru că este filosof grec și filosof pentru că este ped.

Alexandru - Locul întâi la frumusețe dintre cuceritori; a fost primul care a tăiat nodul gordian, devenit apoi cuadratura cercului. Baia sa rece din Cydnus, de nenumărate ori tradusă în greacă, apoi în latină, face obiectul unei retroversiuni dificile, dar el a murit din alte motive. Cydnus a așteptat 1511 ani pentru a se întâlni cu Barbarosa, care nu a mai ieșit de acolo.

Amphytrion - Exemplu de rege devenit substantiv comun.

Hanibal - Acest mare călător și cuceritor care n-a rămas niciodată acasă mai mult de doi ani consecutiv, mai găsește încă un mijloc de a se deplasa și în dicționar unde este căutat întotdeauna la A când el este la H și invers.

Arhimede - La auzul acestui nume, a se spune imediat: ”Un corp scufundat într-un lichid…”, lăsând să se creadă că-ți amintești urmarea. Exemplu blestemat de milioane de oameni care nu-și găsesc în baie decât mijlocul de a se spăla fără nici un principiu esențial. Hobby-uri: volumul cilindrului, suprafața sferei, șurubul fără sfârșit, roata dințată, oglinzile cu care se ard vasele.

Asirieni - Oameni pe care îi cunoaștem numai din profil și care aparent își petreceau timpul scoțând ochii prizonierilor (poate numai unul dintre ochi).

Aspidă - Vara, dă bine să amintești, în cursul unui picnic, faptul că regina Cleopatra a fost mușcată de una din aceste reptile care, în rubricile fapt divers de mai mică importanță, își reiau numele de vipere.

Assurbanipal - O pronunție plăcută, la fel ca și Nabucodonosor. De altfel, este singurul rege asirian al cărui nume este citat, fiindcă este mai comod decât Șamaș-Suni-Ukin.

Augias - Exemplu de om intrat în istorie prin grajd și mai puțin prin titlul de rege sau argonaut.

Babel (turnul) - Devenit indisp. ca termen de comparație pentru a evoca locurile unde se vorbesc mai mult de trei limbi. Sinonim cu ”confuzie”, și-a găsit ultima aplicație în secolul al XX-lea, sub pana unui cronicar sportiv a cărui propoziție va rămâne veșnic înscrisă în eternitatea scurtă a memoriei noastre: ”Tenisul se joacă pe iarbă, pe zgură, pe parchet, pe ciment, pe linoleum, pe scurt, un adevărat turn Babel.”

Baucis - Nu apare niciodată fără Philemon, în viață, ca și în conversații. Chiar și în Larousse, care la ”Baucis” indică v. Philemon.

Calende - Deși grecii nu au avut, sunteți mereu amânați la calendele grecești.

Cannes - A se aminti că există două localități cu același nume, deși nu se știe prea bine unde este cealaltă.

Cartagina - Trebuie distrusă. M.B. delenda est….

Cezar - ”Tu quoque fili mi!” dovedește că știi și urmarea și sfârșitul. Niciodată nu au mai terminat să-i dea ce e al lui.

Charybda - Strâmtoare primejdioasă din Messina și, în multe versiuni latine, inseparabilă de Scylla. De remarcat că, dacă de secole, te duci din Charybda în Scylla, nu a căzut nimeni până acum în celălalt sens.

Cinna - De citat mereu ”Ia-ți un scaun, Cinna”, pronunțând restul cu brațul întins în manieră nobilă. Să mărturisești că nu s-a știut niciodată dacă autorul este Corneille sau Racine dă bine.

Damocles - Exemplu tipic de uzurpator istoric, fără sabie nu s-ar fi vorbit niciodată de el. Și sabia nici măcar nu era a lui.

Delicii - Rezervate orașului Capua.

Demostene - Adesea citat de pateticii din Atena (peripateticii), știa că mestecarea plăcintelor nu asigura nemurirea mai ceva ca o Filipică. Încercă, de asemenea, cu o lovitură de spadă, dar cu mai puțin succes decât Damocles. Nu poți să te joci în fiecare zi de-a Demostene.

Desfrâu - Tovarăș credincios al profitului. Rău al orașelor (sfâșiate de dezmăț) în versiune latină.

Diogene - Unul dintre primii snobi ai sărăcimii. A reușit să se facă mai des pomenit cu butoiul său decât alții cu o mie de palate. O anchetă a poliției a dovedit că dispunea și de alte reședințe, foarte confortabile.

Evrika - Exclamație scoasă de Arhimede la ieșirea din baie și neacceptată de istoricii serioși.

Filosofi (greci) - Toți ped.

Gâște - Cele de pa Capitoliu fac legea.

Leonida - A nu se uita niciodată: ”Trecătorule, mergi de spune Spartei…” (de notat că în acea vreme puteai găsi trecători pe câmpul de luptă). Restul poate fi exprimat printr-un gest sau m.b. în latină: ”Morituri te salutant!”, chiar dacă ăștia o spuseseră în greacă.

Lex - ”Dura lex sed lex” nu a stricat nimănui.

Lictori - De nedespărțit de pretori.

Nabucodonosor - Foarte folositor în conversație, când e vorba de nume complicate; ritualic în careurile de cuvinte încrucișate.

Nero - Nebunia sa l-a dus către liră. Nimeni nu știe cu exactitate dacă a cântat în timp ce privea Roma arzând, dar este inutil să te lupți cu legendele.

Pericle - Unul dintre puținii oameni de stat care au avut un secol al lor, pe lângă Ludovic al XIV-lea și Napoleon. Mare protector al artelor. Prieten cu Phidias. Probabil puțin ped.

Punice (războaie) - Se va aminti că au fost trei. Începând cu vârsta de șaisprezece ani, nu mai e neapărată nevoie să știi care și când.

Smirnă - Întotdeauna servită de Malet și Isaac cu puțină cenușă.

Socrate - Inseparabil de cucută. Ped. inseparabil legat de Platon.

Spartani - Foarte aspri cu copiii. Astăzi, nu ne mai dau decât suferințe.

Vercingetorix - Primul gal (partizan al lui de Gaulle). Cezar l-a făcut pachet și l-a adus la Roma. ”Vae victis!” Merita o soartă mai bună. Ce epocă!
Xerxes - A pus să fie biciuită marea. Călătorea pe tron.

ELEMENTE DIN ISTORIA MAI APROPIATĂ

Abélard - Deși era teolog și filosof, adevăratul pașaport către nemurire i-a fost dat de ceea ce dicționarul Larousse numește eufemistic ”nefericirile” sale.
Abenceragi - Ca și pentru mohicani, nu e vorba decât de ultimul.
Agadâr - A se cita lovitura de stat. Asta și mirosea deja a război. În general, există câte unul din cei de față al cărui bunic a fost martor la acest eveniment.
Aiglon - Printre numele cu puteri magice. Întotdeauna subiectul unei ușoare tulburări populare, alături de Maria Stuart, Maria Vetsera și de ducele d'Enghien. A fost ucis de Metternich.
Aladin - Fără lampă ar fi rămas necunoscut.
Albert I - Să spunem regele-soldat.
Albuquerque - Alături de Guadalajara, Acapulco și madapolam, în categoria denumirilor drăguțe.
Arc (Ioana d') - a) Să nu uităm că a fost arsă de vie de englezi; b) Pardon, a fost condamnată de un tribunal francez. Frumos subiect de discuție.
Armada - Întotdeauna invincibilă.
Attila - ”Adorat de huni, urât de ceilalți” (joc de cuvinte intraductibil les uns - les Huns), potrivit spuselor unuia dintre profesorii noștri din clasa noua. Inseparabil de Ginghis-han, Hitler și probabil, din nefericire etc…
Bancher - Anti: rechin. Pro: m. finanțist.
Barbès - Tipul omului politic complet uitat, dar care, asociat lui Rochechouart, a reușit să-și facă un nume în ramura transporturilor.
Bart (Jean) - Pe panoul de onoare al Istoriei, inclusiv chestia cu pălăria.
Bayard - Pe panoul de onoare.
Bazaine - Nu mai este pe panoul de onoare.
Blanche de Castilia - Mamă de sfânt, patroană a regențelor. Înțeleaptă și hotărâtă. În același rând cu Maria de Medicis.
Blücher - Asociat lui Grouchy, dacă nu pe câmpul de luptă, cel puțin în conversație.
Borgia (Lucrezia și familia) - Familie sinistră, protectoare a artelor, a științei și a literelor, dar sfâșiată de rivalități (acerbe), mânjită de crime (machiavelice), de dezmăț (nebunesc, ba chiar sanghinar) și de orgii (à la Borgia). Cun.: otravă în montura inelului.
Botzaris - Erou al luptei pentru independență a Greciei; mai cunoscut ca indicativ telefonic în Franța.
Bourboni - Nasul cârn este ereditar.
Bovine - Indisp. în anumite date.
Briand (Aristide) - a) Mare orator; a se cita: ”Înapoi cu tunurile!” (cun. ”Îndărăt!”); vocea sa era armonioasă ca sunetul viorii; b) S-a lăsat păcălit de Stresemann; nu făcea cât Clemenceau.
Brumar - Întotdeauna 18.
Brunehaut - Inseparabilă de Frédégonde. A se aminti supliciul său: cu părul, un braț și un picior legate de coada unui cal în galop.
Burii (războiul cu) - A se cita anecdota cu chibriturile. Cun.: a se pronunța *buuri*.
Canossa - Nimeni nu știe unde se află, nici ce s-a întâmplat acolo, dar orice om de bine trebuie să spună o dată în viață: ”Să mergem la Canossa”.
Caporetto - A se cita, mai puțin în Italia, când vorbești despre război și despre italieni.
Carolingieni (Merovingieni) - Nu se cere nimic precis despre ei. De la 448 la 987 poți face o lungă călătorie de plăcere; singura stație indisp.: Carol cel Mare. Totuși,

veți fi avantajați dacă-i veți pomeni și pe regii ”leneși”, Brunehaut, Chilperic și Clotaire sau Clotaire și Chilperic, unul evocându-l pe celălalt, ca vizigoții pe goți, Brunehilde pe Brunehaut, Brabant pe Hainaut, apoi Henric al IV-lea și să vezi trai pe vătrai.
Carol al VI-lea - Indisp. A înnebunit înainte de moarte. Fac. Felul în care și-a dus viața. A inventat cărțile de joc.
Carol cel Mare - La panoul de onoare. De altfel, a făcut mult pentru școală. Multe dintre țările europene îl revendică (pe el și cam tot ce avem noi, de altfel).
Cazaci - Și-au făcut tabără de corturi pe Champs-Élysée, să nu uităm!
Cearșaful de aur (tabăra) - În jur de 1500. Nimeni nu știe exact ce s-a spus acolo. Numele face toți banii.
Cearta dintre tradiționaliști și moderniști - Inutil să-i mai cunoști adevăratele cauze. Doar spunând: ”Este veșnica ceartă dintre tradiționaliști și moderniști” faci impresie, ca toată lumea.
Clemenceau - La panoul de onoare. Indisp. ”Eu fac războiul”.
Colbert - La panoul de onoare.
Colier (afacerea colierului) - Să fii un pic la curent. Film bun.
Combes (Émile) - Spuneți întotdeauna ”moș Combes” (v. Fallières)
Criminali (mari) - Ravaillac, Damiens, Gorgulov.
Dagobert - Dacă-i dai la o parte pantalonii, nu mai rămâne mare lucru de capul lui. Bun.
Delcasse - Părintele Înțelegerii cordiale. Nu mai sunt azi alții ca el.
Déroulède - Surâs.
Ecaterina cea Mare - Foarte bună la șah. Tiranică. Temperament simpatic.
Elisabeta I - Crudă, autoritară. Moravuri ușoare, în ciuda aparențelor severe.
Fachoda - Îți vine în minte când apare o tensiune între Franța și (perfidul) Albion.
Fallières - A se spune întotdeauna ”bunul moș Fallières”.
Foch - La panoul de onoare. Indisp. ”Despre ce e vorba?”
Fontenoy - Luptă faimoasă pentru politețea excesivă cu care ne-am lăsat înfrânți.
Franchet d'Esperey - Mai mic decât Foch.
Francisc I - Indisp. Marignan 1515 tabăra Cearșafului de aur. ”Totul este pierdut în afară de onoare.” Raf. portretul lui făcut de Holbein.
Henric al IV-lea - Indisp. ”Parisul merită o liturghie!”; îndrăzneț; și Ravaillac.
Henric al VIII-lea - Crud și dezmățat. A scris istorie cu un cuțit de măcelar. Mânca servindu-se de degete, ca și Charles Laughton (de neuitat).
Jarnac (lovitura lui) - Toată lumea folosește, indiferent de ocazie, expresia ”lovitura lui Jarnac”. Stârnește râsete beoțianul care ar întreba într-un salon: ”Ce este asta?” Totuși, nici unu la sută dintre invitați nu știu că expresia vine de la un lat de spadă cu care Guy Chabot de Jarnac a tăiat într-un duel piciorul lui François de Vivonne de Châtaigneraie, în 1547 (tocmai m-am uitat în dicționar).
Joffre - De talia lui Foch. Atrage după sine comparația cu acesta din urmă și cu Pétain.
Lawrence (al Arabiei) - Nu se vorbește despre el fără a-l asocia în secret cu Intelligence Service. Ped. Ref. :”Cei șapte stâlpi ai înțelepciunii”.
Ludovic (al II-lea, al III-lea, al IV-lea, al V-lea, al VIII-lea, al X-lea) - Regi intermediari despre care Malet și Isac spun: ”Istoria domniei lor nu cunoaște deloc evenimente remarcabile.”
Ludovic al XI-lea - Viclean. Foarte puternic. A nu se uita niciodată cușca sa de fier și medaliile de pe pălărie.

Ludovic al XIV-lea - Indisp.: ”Era cât pe ce să aștept!”; ”Statul sunt eu!”. Inutil de știut numele soției sale, dar e recomandabil să-l știi pe cel al amantelor. Cun. mirosea urât; Versailles-ul duhnea de la zece kilometri.
Ludovic al XV-lea - Tip șic. Slab. Ne-a dat un stil, dar ne-a făcut să pierdem Canada și Indiile pentru ochii frumoși a doamnei de Pompadour, care făcea ce voia din el.
Ludovic al XVI-lea - Subiect gras: dacă n-ar fi ridicat perdeluța trăsurii sale la Varennes, ei? Cun.: în jurnalul său, la data de 14 iulie 1789 a scris: ”Nimic deosebit”; și totuși…
Ludovic al XVIII-lea - Rămâne în istorie prin gută.
Ludovic cel Sfânt - La panoul de onoare. Indisp. stejarul. Raf. a fost biciuit cu lanțuri de fier (mai ales pe umeri).
Lusitania - Adesea luată drept Titanic, mai puțin în ziua când a fost luată drept țintă.
Machiavelli - Lăsați impresia că știți ”Principele” și altfel decât după nume, spunând: ”Divide et impera!”
Masca de fier - Atracție istorică de nefolosit, ca și cușca lui Ludovic al XI-lea. Ingredient principal al romanelor istorice tratând secolul al XVII-lea.
Mayerling - În rândul numelor magice și întotdeauna rentabile (ziare, cinema, teatru), alături de Masca de fier, vulturașul, ordinul de arestare și bijuteriile cu diamante.
Mazarin - Viclean. Era it aliam…
Mers-el-Kebir - v. Fachoda
Metternich - Tipul eminenței cenușii. Foarte abil. Spirit nebun. Diabolic.
Mirabeau - Cu urme de vărsat și de baionete.
Napoleon I - Dictator, desigur, dar noi îi mai aplicăm totuși și azi Codul civil! Dacă nu mai știi de pacea de la Tilsit este înainte sau după Austerlitz sau dacă Ulm este înainte sau după Jena, nu mai contează, după ce ai împlinit douăzeci de ani.
Napoleon al III-lea - Inseparabil de Sedan.
Palatinat - Dacă armata franceză l-a distrus, n-a făcut-o intenționat.
Păcăleli (ziua păcălelilor) - La fel de prost plasată. Nici despre asta nu se știe exact ce s-a petrecut. Dar nu ratați niciodată ocazia de a spune (și nu de ocazii ducem lipsă): ”Este o nouă zi a păcălelilor”
Poincaré - La panoul de onoare.
Richelieu - La panoul de onoare.
Roată (sfârtecare, fie roșu, tortură etc.) - Suplicii urâte în timpul regalității și foarte gustate de amatorii de benzi desenate, filme color etc.
Sedan - La panoul de (dez)onoare. Și-a recăpătat reputația la fotbal. ”Sedanul i-făcut pe cei de la Metz să muște țărâna”.
Strălucire - Întotdeauna ”vie”, în manuale, când este vorba despre cea pe care au răspândit-o anumite orașe și civilizații trecute prin flacără.
Talleyrand - În același rând cu Metternich. a) Geniu; b) Ticălos. Încarnează diplomația secretă, ferocitatea cu mănuși. Pentru snobi, piatră de încercare pentru pronunție (talerand)
Tell (Wilhelm) - A făcut, desigur, mai multe isprăvi, dar nu a rămas în istorie decât cea cu mărul.
Tratatul de la Paris - În general, dezastruos.
Ulei (clocotit) - Mereu servit cu garnitură de smoală din creneluri.

GEOGRAFIE

Formarea Pământului - Numărul de ore de detenție cu care se aleg anual elevii pentru că plasează apariția plesiozaurului în era primară sau cu cincizeci de milioane de ani mai înainte de epoca exactă este de circa 18 000 numai pentru Franța (conform Oficiului universitar de statistică - n.a.). La zece ani după liceu, asta nu mai are nicio importanță: nimeni nu o să vă caute nod în papură pentru o diferență de zece sau douăzeci de milioane de ani. Și mai puteți lăsa continentul mediteranean să se scufunde cu 400 000 de ani înainte sau după momentul cutremurului fără să vi se ceară exactitate. Singura dintre cele trei orogeneze de care e șic să-ți amintești când se ivește ocazia este orogeneza hercinică, ea denotând o anumită formare secundară, chiar terțiară. Noțiuni suplimentare (de risipit pe aproximativ 700 de milioane de ani): fosile, gresii și șisturi, omul de Neanderthal, grotele din Lascaux, morenele laterale.

GEOSOCIOLOGIE FUNDAMENTALĂ

Americani - Nu trăiesc într-o țară, ci pe un continent. New York nu înseamnă America. ”Nu mi-ar plăcea să trăiesc acolo, dar o lună, merge.” La origine, nu era, totuși, decât o adunătură de scursuri din Europa. Toți mor de inimă. Despuiați de soțiile lor: acolo femeia este stăpâna. De altfel, divorțează pentru un ”da” sau pentru un ”nu”. (Cun. ”Chiar pentru un nume!”) Își duc câinii la psihiatru. Copiii ăștia mari au multe în comun cu rușii, orice s-ar spune.
Belgieni - Nu țin prea mult la noi. Indisp. a le imita accentul într-o propoziție ce se încheie cu ”știi?” și în care se pomenește Mannekenpiss.
Canadieni - Vorbesc franceza lui Montaigne. Indisp. să le imiți accentul amintind că spun automobil în loc de mașină. Cun. nu le place Marie Chapdelaine.
Chinezi - Greu de deosebit de japonezi, deși sunt, totuși, atât de diferiți. Dovada? Toată lumea spune: ”Nu mai face pe chinezul cu mine”, niciodată ”Nu mai face pe japonezul”. De altfel nu se pot suferi. Pericolul galben nu este o vorbă în vânt. Să ne amintim că sunt peste un miliard, asta nu vă spune nimic? Nu poți spune niciodată ce au în cap. Sau ce vârstă au. Cu ei nu se știe niciodată. De altfel, ei nu gândesc ca noi. Mănâncă și cuiburi de rândunele. Foarte îndemânatici cu bețișoarele. Au tortùri rafinate.
Englezi - Nu mai sunt ce au fost, de acord, dar sunt încă un mare popor. Mai puțin deștepți ca noi, asta da, dar au mai mult caracter și oare, în viață, nu asta este cel mai important? Au ”navy” în sânge. Adoră curenții de aer și familia regală. E o țară a bărbaților. După război femeile se îmbracă mai bine. Și totuși… Au adesea un ten strălucitor, dar picioarele! Drumurile sunt imposibile. Șalurile și puloverele lor de cașmir sunt formidabile. Încă sunt bătuți la școală. De altfel, sunt mulți ped. în Anglia.
Finlandezi - Foarte curajoși; foarte buni alergători. Nu i-au putut suferi niciodată pe ruși.
Franța - a) Orice om are două patrii: a sa și Franța; b) Suntem adăpost pentru drojdia cosmopolită a celorlalți (străini jegoși). Temperamentul (cartezian) al francezilor se potrivește perfect cu aceste două idei, la care ar trebui să aderăm rând pe rând, după cum avem chef, dovedind astfel că suntem imaginea vie a acestei țări a măsurii, a echilibrului și a bunului simț. Francezul nu dorește nimănui răul, iar buna sa credință este mereu înșelată. De notat că poziția de dușman ancestral, rând pe rând ocupată de Anglia și de Germania, este actualmente vacantă. Bogăția acestei țări, ca și generozitatea sa, sunt inepuizabile, în ciuda risipei.(”Sărmana Franță!”). Poartă întotdeauna stindardul civilizației; fără Franța, națiunea ”cea mai spirituală„ lumea nu ar mai fi lume. Se subînțelege astfel că am putea rade Bulgaria, Noua Zeelandă, cea mai mare parte din Oceania, Irlanda și mai multe state sud-americane fără să schimbăm dramatic aspectul Universului.
Germani - Nu ascultă decât de bâtă (Frederic, de baston). Vor să fie conduși. Puteți spune orice, dar sunt muncitori îndârjiți. N-aveți decât să vedeți cum s-au ridicat!
Italieni - Foarte schimbători. Nu se poate conta pe ei (pumnal în spate). Defilează (Caporetto). Sunt mai puțin leneși decât se spune. Exc. zidari, sunt constructori vajnici. Ce țară! A se compara cu Spania.
Libanezi - Toți sunt bogați.
Mexic (Guatemala, Venezuela etc) - Acolo sunt revoluții în fiecare săptămână. Armatele sunt formate din generali.
Ruși - Nu poți ști niciodată ce au în tărtăcuță. Nu gândesc ca noi. Foarte dotați pentru studiul limbilor. Se vor înțelege întotdeauna cu nemții pe la spatele nostru (v.

Brest-Litovsk). Nimeni nu a putut să-i cucerească vreodată. Altfel sunt fini în diplomație, ca americanii. ”Va dăinui mereu farmecul slav!”.
Spanioli - Foarte bănuitori. Și cel mai amărât cerșetor, ce noblețe are în gesturi! Nu există clasă de mijloc: ori foarte bogați, ori săraci lipiți pământului. Iau cina și prânzul la niște ore imposibile. Sunt foarte prefăcuți. Nu se duc la lucru înainte de ora cinci. Trebuie să-i iei pe departe. ”Eu, personal, îi prefer italienilor. Vedeți, nu știu, spaniolii au, parcă, mai mult caracter - dacă ne referim, de exemplu, la limbă.” Nici ei nu mai sunt ce erau odată… Grandoare și decadență… Carol Quintul… asta-i viața!
Suedezi - Foarte reci, foarte avansați din punct de vedere social - dar beau mult.
Turci - Foarte puternici. Femeile se îngrașă din cauza lukum-ului.

NOȚIUNI DIVERSE

Along - Golf citat de marii călători, de îndată ce vine vorba despre Rio sau Napoli: ”Cel mai frumos dintre toate este golful Along!”.
Amazon - Izvoarele sale, ascunse cu grijă de exploratori, rămân unul dintre hobby-urile lor favorite.
Asia - Întotdeauna misterioasă.
Australia - Și oile sale. Acolo nu se putea trăi, dar o duceau bine. Cun. capitala este Canberra. Marii călători: ”Te plictisești acolo - poate chiar mai mult decât în Africa de Sud.”
Azay-le-Rideau - a) ”Este cel mai frumos dintre toate!”; b) ”Vedeți, eu prefer castelul Chambord”; c) (Cun.) ”Pentru mine nu este niciunul mai presus de Ménars”.
Bogota - Oraș din America de Sud, pe care francezii încearcă în van să-l așeze undeva (adesea la Caracas sau La Paz).
Bolivia - Țară din America de Sud a cărei capitală i-a lăsat muți pe francezi (Sucre). Confundată fără probleme cu Peru, Paraguay sau Ecuador. Cun. Patino, era staniul.
Borneo - Câteva spații albe rezervate explor., împreună cu ultimii canibali (v. Noua Guinee).
Bosfor - Dipl. Defileu. Înv. ped. Sublima Poartă. ”La Istanbul trebuie să ajungi la apus, când soarele face totul să strălucească.”
Bruges - Un oraș mic în felul lui. Are un farmec aparte, care este numai al lui (v. Veneția).
Buenos Aires - Oraș din America de Sud pe care francezii îl fac, cu generozitate, capitala Braziliei (v. Rio de Janeiro)
Bunei Speranțe (Capul) - Uraganele sale sunt teribile. M. călători: m.b. le străbat pe cele de la Capul Horn.
Canterbury - Oraș pe care-l găsiți la Cantorbéry în Larousse. Arhiepiscop întotdeauna sever. Piatră de încercare pentru pronunție.
Cele patru cantoane (lacul) - Lac bun pentru comparație.
Chartres - a) ”E cea mai frumoasă”; b) ”Eu prefer, totuși, Bourges.”
Columbia - Țară din America de Sud, așezată undeva între Mexic și Peru.
Como (lacul) - Lac superb, comparat cu Garda și Maggiore. Cun. adaugă Orta, naționaliștii, Annécy.
Geneva (lacul) - Nu aveți încredere în el. Evitați să fiți surprinși pe lac de o furtună.
Honduras - Tip de țară pierdută total și lăsată la voia întâmplării.
Italia - (v. Spania)
Lacuri - Superioare: Como, Garda, Maggiore. Medii: Patru Cantoane, Lugano, Leman. Inferioare: Annécy, Le Bourget. Pentru explor. Titicaca, Albert.
Liban - ”Este Siria sau Liban?”
Liberia - De multe ori pronunțat ”Nigeria”.
Liechtenstein - Fără impozite. Mici principi. Mari câștiguri. Comparații pentru cun.: Tanger, Luxemburg. ”Ei, haideți, nu se ridică la valoarea Elveției!”
Luxuriantă - Caracteristică automată a vegetației tropicale în manualele de geografie.
Mânecii (Canalul) - Nimic nu este mai bun decât aerul Canalului Mânecii (iod). Ce lovitură! E minunat pentru copii.
Napoli - v. Rio. și înainte de a muri, ca să fii cu inima împăcată.
Niagara (cascada) - Mari călători: ”Cele de pe Zambezi sunt mult mai impresionante” Și m.b. Iguaçu.
Noua Guinee - Câțiva dintre ultimii vânători de capete pentru explor. noștri.

Panama - Dacă știi că nu se fabrică pălării panameze în Panama, că în Batavia nu poți găsi lăptuci batave e bine.
Paraguay - Între țările confundate.
Popoctepetl - Mari călători: Popo.
Rio de Janeiro - Devine capitala Argentinei, în ziarele franceze.
Riviera italiană - Nu este a noastră.
Saint-Gothard - Corespondența cu Simplon asigurată în orice conversație.
Salisbury - Oraș-test pentru pronunția snobilor.
Spania - ”De fapt, nu știu dacă nu este mai frumoasă decât Italia… Dar la ce bun să le compari?”
Touraine - Acolo se vorbește cea mai frumoasă franceză.
Veneția - Unică (și totuși v. Bruges)

CÂTEVA CONFUZII OBIȘNUITE

Arctica și Antarctica
Galilei și Copernic
Talleyrand și Metternich
Universitate și Politehnică
Stalactite și stalagmite
Buenos Aires și Rio de Janeiro
Dromader și cămilă
Marceau și Carnot
Labiche și Feydeau
Ninon de Laclos și Choderlos de Laclos
Haïti și Tahiti
Uffizzi și Pitti
Incași și mayași
Canova și Canossa
Mauriac și Maurois
Nero și Caligula
Olympia și Alhambra
Stromboli și Etna
Costa Rica și Nicaragua
Vauvernagues și Vaugelas
Liberia și Nigeria
Dupuytren și Grévin
Marsuini și pinguini
Montagnarzi și girondini
Leconte de Lisle și Rouget de Lisle
Brunehaut și Brunehilde
Oxford și Cambridge
Siria și Liban
Rubens și Rembrandt

Dacă vi se spune…

- Pot spune despre mine ce vor, puțin îmi pasă!
- Nu am spus nu din cauza celor 50 000 de franci pe care mi i-a cerut. Vă închipuiți, i-aș fi dat cu cea mai mare plăcere. Din principiu.
- Mi-aș pune gâtul pe tăietor.
- De parte de mine ideea de a vă contrazice, dar…
- Puteți s-o spuneți, nu sunt bănuitor.
- Știu o scurtătură excelentă.
- Domnule, este pentru prima oară când clienții noștri fac o asemenea reclamație.
- Scuzați-mă că vă deranjez, vă rețin numai un minut.
- Toată stima și considerația.
- Și, totuși, v-am scris o scrisoare lungă, acum cincisprezece zile… Sunt sigur, chiar eu am pus-o la poștă. N-ați primit nimic? Ciudat!
- Ferm hotărât să înlăture orice abuz, de orice fel, de oriunde ar veni, guvernul nu va ezita să-i pedepsească pe cei responsabili, fără deosebire de rang sau de avere!
- Este, poate, puțin cam strâmb, dar se va îndrepta după folosire.
- Este cam larg, dar va mai intra la apă la spălat.
- Am luat la cunoștință de manuscrisul dumneavoastră cu cel mai viu interes. Calitățile sale sunt incontestabile. Din nefericire, cadrul strict al programului nostru deja foarte încărcat nu ne permite să … etc.
- O să vă vorbesc deschis.
- Nu mă cred mai șmecher ca alții, dar…
- Vom fi între prieteni.
- Regret nespus că trebuie să vă părăsesc, atât de repede, dar trebuie să mă trezesc devreme.
- Am petrecut o seară încântătoare; șaradele erau extrem de amuzante! Și soțul meu, care se sperie de jocurile de societate! Ar mai juca și acum, nu-i așa, Lucien?
- Tocmai voiam să vă telefonez.
- pentru a asigura în sfârșit libertatea popoarelor și progresul civilizației.
- Cu un rodaj bun al supapelor, nu ați mai avea nicio problemă.
- O să mă mai uit în bibliotecă, dar sunt sigur că v-am dat-o înapoi.
- Suntem numai în trecere.
- Fiți încredințat că în această afacere fac totală abstracție de interesele personale.
- Piesa ta, dragul meu, nu are decât un defect: este prea fină, depășește nivelul de înțelegere al publicului.
- O să vă povestesc una bună: Marius…
- Nu-mi pot reține râsul.
- Dacă această cățelușă ar fi murit, cred că aș fi murit și eu.
- Mă spăl pe mâini.
- Prea am fost bun mereu…
- Eu, să fac o afacere, eu? Te asigur că n-am nimic, dar nimic!
- Nici cea mai mică neplăcere! Foarte simplu: n-am deschis capota, deși am făcut 15 000 de kilometri.
- Dumnezeu mi-e martor că nu sunt antisemit, dar…
- Nu sunt curios, dar, fără a fi indiscret, cât alocați pentru rata la bancă?
- Aș da tot ce am pentru…

… să nu credeți!

Dacă vi se spune…

- Vă închipuiți că, în aceste condiții, soțul meu n-a mai vrut să rămână în cutia aia de chibrituri. Le-a azvârlit demisia în obraz!
- Și acum cei mai plictisitori sunt ei!
- Voi pleda pentru dumneavoastră ca și cum al face-o pentru mine!
- Pun mâna în foc!
- Luați dicarbocalm, este cel mai eficient!
- Sunteți în fața cazinoului, desigur, dar, de la miezul nopții, veți fi liniștit.
- Dacă acest bărbat ar dispărea! Dragul meu, ar fi sfârșitul Franței, nici mai mult, nici mai puțin!
- Ar trebui să vă lăsați barbă, v-ar sta mai bine.
- Nu sunt avizați, oricine o poate spune, dar la halul în care stau lucrurile…
- Nu că vreau să mă laud, dar cred că sunt primul care a spus…
- Ați făcut o nebunie. Suntem cam confuzi…
- Ceea ce vă spun este, firește, spre binele dumneavoastră. Personal, mă doare în cot.
- Probabil că ai nimerit o bucățică mai tare, a mea este foarte frageda.
- Asta nu poate veni din partea noastră; în familia mea nu au existat anomalii.
- Colegul mea a spus-o mai bine decât aș fi făcut-o eu.
- Mi i-ați cerut acum o lună. Ce spun eu? Acum opt zile… Dar acum, sincer, nu mai am deloc bani pe șin.
- Altfel, e un om de toată isprava.
- Sunt gata să demisionez în ziua când…
- În locul lui, i-aș trimite pe toți la plimbare și n-ar mai dura mult, v-o jur!
- Ca să râd eu, ar trebui să fie ceva cu adevărat amuzant!
- Duceți-vă la X și spuneți-i că veniți din partea mea. Nu e el patronul, dar toate trec prin mâna lui.
- Dacă ei își închipuie că mă sperii, se înșeală! Am mai văzut eu din ăștia!
- Niciodată, auziți? Niciodată! Țineți bine minte ce vă spun: niciodată, niciodată, niciodată!
- Nu am complexe.
- Vă asigur că nu am preluat moștenirea cu bucurie în suflet… Ce mai încoace și încolo, asta e viața!
- Defunctul, care nu avea decât prieteni etc.
- În două cuvinte, iată ce ne aduce aici…
- Dacă aș avea piesa, v-aș repara mașina în zece minute, dar așa…
- Trebuie să luăm masa împreună zilele astea.
- V-aș invita la cină,dar încă nu am terminat de despachetat.
- E pentru ultima oară, auziți, copii, e pentru ultima oară când mâncați cu noi la masă când aveți invitați.
- Când a trecut sicriul cu rămășițele marelui om de stat, mulți oameni nu și-au putut stăpâni lacrimile.
- Are o figură drăguță, de acord… Dar ce picioare, dragă, ce picioare, păcat!
- Ei bine, dacă sunt atât de fericiți, cu atât mai bine pentru ei! Nu le doresc decât un singur lucru: să o țină tot așa!
- Totuși, eu am votat cu dumneavoastră! Nu știu ce s-a putut întâmpla…
- Asta nu s-ar fi întâmplat, dacă m-ar fi ascultat: doar i-am prevenit.

… să nu credeți!

Dacă vi se spune…

- Este o intervenție benignă, în opt zile veți fi iarăși pe picioare.
- Aceasta, pentru a vă face pe plac.
- O carte ca asta, înțelegeți, este dinamită. Ar cădea multe capete, așa că nimeni nu vrea s-o editeze.
- N-am decât un cuvânt de spus și asta o să le-o reteze.
- Valorile dumitale, dragul meu? Stai liniștit, mă ocup de portofelul dumitale ca și cum ar fi al meu.
- Când vorbesc de naivitatea incredibilă a oamenilor, vorbesc în general, firește, nu despre dumneavoastră!
- Conștiința mea e curată!
- Cincizeci de ani ? Dar nu-i arătați!
- Trimiteți-mi o mică notă pe acest subiect, mă ocup eu.
- Nu primesc de la nimeni lecții de patriotism (civism, cinste, politețe etc.)
- Când greșesc, sunt primul care o spune.
- Nu am născocit nimic.
- Intuiția nu mă înșeală niciodată.
- Taxe și servicii incluse.
- Nu vă dau sfaturi, dar, în locul dumneavoastră…
- Jean-Louis a picat bacul pentru 25 de sutimi! Trebuie să recunoaștem că anul acesta subiectele au fost deosebit de grele!
- Primul pas contează.
- Nu vă tratez ca pe un client, ci ca pe un prieten.
- Ah! Dacă aș fi eu mai tânăr cu douăzeci de ani!
- Nu spun asta ca să vă diminuez meritele, luați seama, dar…
- Acceptăm condițiile dumneavoastră.
- Nu sunt omul câștigului cu orice preț.
- Fiți convins că, dacă vă cerem să demisionați, o facem în interesul dumneavoastră.
- Aș vrea să pot face ceva pentru el, dar, în acest moment, cu cea mai mare bunăvoință din lume etc.
- Numărați, domnule, numărați, dacă țineți neapărat, se poate să vă fi dat mai puțin sau poate că v-am dat mai mult.
- Nu sunt din acelea care să-și plece urechea la gurile rele; când mi s-a povestit așa ceva despre soțul dumneavoastră, sub pretextul că era singur la Paris, am ridicat din umeri.
- Sunt foarte fericit că v-am întâlnit în acest concediu. La întoarcere, vă dau un semn.
- Regret, dar domnul X este tot în ședință.
- De altfel, știi că, dacă vei dori vreodată să-ți recapeți libertatea, eu nu sunt ca femeile acelea/bărbații aceia care se agață…
- Luați asta: se asortează cu orice și veți fi mereu la modă.
- Eu nu sunt dintre cei care o dau de acolo până acolo: am luat taurul de coarne și i-am închis pliscul!
- Cu asta, ați putea scrie o carte!
- Credeți-mă!

… să nu credeți!

SUPLIMENT ARTISTIC, ȘTIINȚIFIC ȘI LITERAR

Academia - Ideea-clișeu, așa cum o definea Flaubert: ”Să o denigrezi, dar să încerci să faci parte din ea, dacă poți” rămâne mereu valabilă. Cun. revigorează vechile capricii. A se aminti vorbele lui Mauriac, căruia i s-a spus odinioară despre un amiral ales: ”Dar este ramolit!”. El a răspuns: ”Era ramolit. Acum nu mai este.”
Achard - a) Să scrii ”Patate” la douăzeci și șase de ani după ”Jean de la Lune” este, totuși, ceva! Este un teatru foarte bun; b) Nu este un teatru bun.
Alain - A fost, este și va fi mentorul a trei generații de literați, care apelează la el, chiar dacă nu l-au ”cunoscut”. Cun. se numea Chartier. Referiți-vă la Propos-urile lui, chiar dacă nu le-ați citit.
Annunzio (d') - a) Are și lucruri frumoase. Și, pe urmă, a fost un mare francofil. b) Pompos, complet demodat.
Anouilh - a) Cel mai mare dramaturg francez; b) Mereu morbid. Ce mocirlă! Mai sunt și alte lucruri în viață, ce Dumnezeu!
Apollinaire - Unii dintre morții cei mai răsfățați de critică, alături de Péguy și de Barrès. Mai mult citat decât citit, fiindcă dă bine să-l citezi. Se numea Guillaume de Kostrowitsky.
Bach - a) A influențat toată muzica de azi. Nimic nu e mai frumos ca Bach (Snobi: Johann Sebastian); b) Este muritor!
Balzac - a) Este o lume întreagă! Ce gigant! Ce om! A marcat întreaga literatură modernă, chiar și romanul polițist. Bea un litru de cafea pe zi. Cun. foarte nefericit. Doamna Hanska făcea dragoste în camera vecină cu cea în care el agoniza. b) Are fraze lungi. Și repetițiile! Are două grețeli de limbă pe pagină. Cun. Neputincios, ceea ce explică, totuși, multe lucruri.
Bataille (Bernstein, Porto-Riche) - a) Se poate spune orice, dar acesta era teatru! b) Imposibil! Complet depășit!
Bazin Réné (Claretie, Estaunié etc.) - a) Să spună ce vor, era totuși în franceză! b) Învechiți binișor, adică proști. Și chiar foarte morți.
Beethoven - a) Este o lume întreagă! A influențat toată muzica modernă! b) Depășit. a) și b) Deși surd, mai compunea. ”Eu o prefer pe a IX-a.”, ”Eu, pe a V-a…” ”Pastorala le bate pe toate” etc.
Bergson - Între cei mai mult citați decât citiți. A se aminti teoria sa asupra râsului, chiar dacă nu e cunoscută de vorbitor.
Boldini - În general se găsește la Puces, pentru 800 de franci.
Bossuet - Spunând Vulturul din Maux, ai aerul că-i știi pe dinafară orațiile funebre. Raf. vesel, om de viață, când apuca.
Brantôme - Toți cunosc ”Viața femeilor galante”, pe care puțini au citit-o.
Broglie - Piatră de încercare pentru ”înalta” societate, care pronunță Breuil (v. Cast'lman, Castres, Tallerand etc.)
Buffon - Indisp. Lucra cu jabou și cu manșete de dantelă.
Butor (Robbe-Grillet) - a) Remarcabil; b) Ilizibil.
Byron - a) ”Bardul nemuritor”; b) Muritor
Cam - Devenit în mod curios sinonim cu ”mult, foarte”, mai întâi la liceeni (”E cam sărit de pe fix!”), apoi la unii critici (”E cam halucinant!”)
Capitalul - Întotdeauna citat, rareori citit.
Chateaubriand - a) ”Ce stil! De altfel, a influențat toată literatura modernă. Nu se mai scrie așa!”; b) ”Pompos. Complet depășit.”
Claudel - a) Cel mai mare poet francez modern; b) Apă de ploaie.
Cocteau - a) Atingerea geniului; b) Farsor. Cun. mâinile lui.

Colette - a) Nimeni nu a scris ca el în franceză!; b) Pervers. Există chestii în unele opere care nu merg în versuri. Cun. a dat din coate pentru a primi Legiunea de onoare.
Corot - Toți sunt falși. Cei mai puțin falși sunt în America.
Curie (doamna) - Era o femeie admirabilă!
Czerny - Torționar postum al mânuțelor. Secolul al XVI-lea. Nu există nimic asemănător pentru degete.
Doamnă - Precedat de ”marea”, este rezervat unei singure actrițe de cinema pe generație. ”Este marea doamnă a cinematografiei franceze”.
Dante - A spune Dante dă impresia că l-ai citit. Exp. De altfel, e un solecism.
Dostoievski - Gigant. A influențat întreaga literatură modernă. O lume.
Einstein - Tip formidabil. Cu $E=mc^2$ scăpați cu fața curată.
Feydeau - Spuneți mereu: ”Ați remarcat că toate astea sunt montate ca mecanismul unui ceasornic?”
Flaubert - a) Niciodată nu s-a mai scris într-un stil ca al lui!; b) ”Salambô” este nereușită. Indisp. ”Doamna Bovary sunt eu!”; ”Eeeenorm!”
France (Anatole) - a) Ce stil! Nu se mai scrie așa în franceză! b) Foarte demodat. De exemplu ”Crinul roșu”.
Gide - a) Genial b) Amoral cinic, de altfel foarte ped. Cun. Amintiți telegrama postumă adresată lui Claudel: ”Infernul nu există. Preveniți-l pe Mauriac!”
Guitry (Sacha) - a) Geniu. Și ce voce! b) Imposibil! Și vocea aia!
Hugo - ”Băeții” de cartier: moș Hugo. a) Pot să spună ce vor, Hugo e Hugo! Ce suflu! b) Ilizibil.
La Fayette (Doamna de) - a) Niciodată nu s-a scris ceva mai bun decât ”Prințesa de Clèves”. b) Prețios. Mână de femeie.
La Fontaine - a) Ce om! Atât de adevărat! b) L-a plagiat pe Esop.
Lamartine - Ah! Și totuși ”Lacul”…
Leconte de Lisle - Adesea luat drept compozitorul Marseillezei (Rouget de Lisle n.t.) Când este luat drept ceea ce este, nu se știe mare lucru despre el.
Littré - Autoritatea pentru oamenii care nu au decât un Petit Larousse.
Machiavelli - Lăsați impresia că ați citit „Principele”, spunând ”Divide et impera.”
Mauriac - a) Orice s-ar spune, a scris romane excelente. Și jurnalul său, ce mână! b) Adesea morbid, refulat. Ar fi făcut mai bine să scrie în continuare cărți. Cun. Cei din Bordeaux nu-l apreciază.
Maurois - a) Nu s-a scris niciodată o biografie mai bună decât ”Disraëli”. Și ”Climate” era totuși un roman bun. b) Scrie prea mult. Cun. Nevastă-sa îl punea…
Mérimée - Ce limbă! A se cita faimoasa dictare. La reuniunile de familie, se găsește mereu vreun unchi care n-a făcut decât șapte greșeli.
Michelangelo - Comparație inevitabilă cu pictorul Rafael, ”mai puțin puternic, dar mai grațios”.
Montherlant - a) Ce stil! Turnat în bronz. Se va juca ”Regina moartă” și peste cinci secole! b) Marmură falsă. N-o să țină.
Mounet-Sully (Sarah Bernhardt) - Nu mai sunt azi actori ca Mounet-Sully (Sarah Bernhardt)
Omul - Mult utilizat în studiile critice: ”Să trecem acum la Rousseau-omul”.
Palissy - Amintiți mereu că a trebuit să-și ardă mobila.
Picasso - a) Cel mai mare dintre toți. b) A făcut avere pe seama fraierilor. Farsor, mai puțin în perioada albastră. Cun. își adună tablourile și le îngrămădește în seifuri, la Cannes. Nu mai spuneți ”perioada albastră”: vă puneți o etichetă.

Proust - a) E o lume. Serata de la dl Verdurin, ce capodoperă! Poate cea mai mare dintre toate! Indisp. scena cu madlena. b) Cincizeci de pagini pentru o madlenă, nu se mai sfârșește…Cun. Dormea într-o cameră cu pereții acoperiți cu plută. Și-a publicat prima carte pe socoteala proprie. Ped. De altfel, Albertine era bărbat.
Rigoare - Stăpâna stilului.
Ronsard - Mulțumiți-vă să citați: ”Micuțo, hai să vedem dacă roza…” și treceți la altceva.
Rousseau - Amintiți bătaia din ”Émile”.
Sade - a) Mare scriitor; b) Porno. Raf. Întrebați cum se numeau sadicii înainte de Sade!
Sainte-Beuve - Nu mai sunt alții ca el.
Ségur (contesa de) - a) Minunată pentru copii. b) Ar trebui să fie interzisă copiilor! O bătaie pe pagină!
Shakespeare - Cun. Altcineva i-a scris opera.
Stendhal - Beyle, pentru cun.
Voltaire - a) Nu s-a scris niciodată ceva într-o franceză atât de curată. b) Teatrul lui nu face doi bani. Raf. Dacă n-ați citit corespondența lui, n-ați citit nimic. Spuneți ”Omul din Ferney”.